



Φίλτατε κ. Ἀρσένη,

Ἡ «Ποικίλη Στοά» ἐγένετο ἔργον ἄνωγ πανελλήνων ἀπευθυνόμενον εἰς ὅλας τὰς τάξεις τῶν ἀνθρώπων καὶ διημέρον τὰ τέρατα καὶ τὰ διδάγματα καὶ τὸν μάλλον δάσκαλον ἢ εἰδικὸν ἀναγνώστην. Μοὶ ζητεῖτε ἄρθρον τι, ὅπως στολίω, ὡς λέγετε, τὸν 117^{ον} τόμον τῆς «Ποικίλης Στοᾶς». Ἀποστέλλω ὑμῶν οὐκ ὀλίγον ἀλλὰ ποικίλην ἐπιθεώρησιν τῆς καθολικῆς ψηφοφορίας ἐν Ἑλλάδι καὶ ἐν Ἀμερικῇ.

Ἄνθραμι γὰρ πιστεύω ὅτι ὁ ἀεισημαστος πατήρ μου ἐτήρησεν, ὡς λέγετε, τὴν «Ποικίλην Στοάν», ἀλλ' ἐπιτρέψατέ μοι γὰρ αὖς ἐκνευρώσω ὅτι νῦν ἡ «Ποικίλη Στοά» ἀποδίδωσι τὰ ἴσα τιμῶσαι τὸν υἱὸν τοῦ μεγαλάρτου ἀπὸ τῆς φίλου.

Διὰ τὸ ὑπολήψωμαι

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΣΑΡΙΠΟΛΟΣ

Ἡ ΚΑΘΟΛΙΚΗ ΨΗΦΟΦΟΡΙΑ

ΕΝ ΕΥΡΩΠῃ ΚΑΙ ΕΝ ΑΜΕΡΙΚῃ



ΝΟΜΟΣ ἐκφράζει τὴν γενικὴν θέλησιν. Πάντες οἱ πολῖται ἔχουσι τὸ δικαίωμα νὰ μετέχωσιν αὐτοπροσώπως ἢ διὰ τῶν ἀντιπροσώπων αὐτῶν, τῆς ψηφίσεως τοῦ νόμου». Οὕτω ἐκήρυξε τὸ ἄρθρον 6^{ον} τῆς περιφήμου Déclaration des droits de l'homme et du citoyen, τοῦ 1789. Ἡ συμμετοχὴ εἰς τὴν ἐκλογὴν τῶν ἀντιπροσώπων ἐκηρύσσεται ὡς «δικαίωμα φυσικόν, ἀναπαλλοτρίωτον καὶ ἱερὸν τοῦ ἀνθρώπου» ἢ καθολικὴ ψηφοφορία ἐφαίνετο οὕσα θεσμὸς ὑπαγορευόμενος ὑπὸ τοῦ φυσικοῦ δικαίου. Ὁ J. J. Rousseau, οὗ ἡ ἐπιρροὴ ὑπῆρξε μεγίστη ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων τῆς Γαλλικῆς ἐπαναστάσεως, εἶχεν εἰπεῖν, ἐν τῷ contrat social (L. IV ch. I).

Σ. Δ. Π. Σ. Ἀπειρώς κολακεύει ἡμῖς ἢ ἐν τῷ παρόντι τόμῳ ἐκλεκτὴ συμμετοχὴ τοῦ διακεκριμένου Ὑψηλοῦ τοῦ Συνταγματικοῦ Δικαίου ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ κ. Νικολάου Σαριπόλου, ἐπιστήμονος ἐξόχου μορφώσεως καὶ θεματοπόλου λιμπροτάτου μέλλοντος. Ἡ

περὶ τῆς ψήφου, ὅτι εἶναι ἀδικαίωμα οὐ οὐδεὶς δύναται νὰ στερῆσιν τοὺς πολῖτας». Καὶ αὐτὸς ὁ Montesquieu, ὁ θαυμαστὴς τοῦ Ἀγγλικοῦ πολιτεύματος καὶ ἀριστοκρατικῆς τῆς ἰδέας, ἐφρόνει ὅτι πάντες οἱ πολῖται δεόν νὰ ἔχωσι τὸ δικαίωμα τῆς ψήφου, «ἐκτὸς ἐκείνων, οἵτινες εὐρίσκονται ἐν τοσοῦτον χαμερπεῖ καταστάσει, ὥστε θεωροῦνται ἐστερμημένοι ἰδέας θελήσεως» (esprit de lois, XI, VI). Ὁ Robespierre, ἐν τῇ συνεδριάσει τῆς 22^{ης} Ὀκτωβρίου 1789 τῆς συντακτικῆς συνέλευσεως, ἀνέπτυξε τὴν θεωρίαν τοῦ φυσικοῦ δικαίου τῆς ψήφου. Ἄλλ' ἀφ' ἑτέρου ὁ Barnave, ἐν τῇ συνεδριάσει τῆς 11^{ης} Αὐγούστου 1791 ὑπεστήριξε τὴν θεωρίαν τῆς ψήφου ὡς κοινωτικῆς λειτουργίας.

«Ποικίλη Στοά», τιμηθεῖσα ἐξαιρετικῶς διὰ τῆς περιδύσεως συνεργασίας τοῦ μεγάλου πατρὸς αὐτοῦ καὶ σοφοῦ Νομοδιδασκάλου, ἐν ἰδιαζούσῃ εὐφροσύνῃ στολίξει τῆς σελίδας αὐτῆς διὰ τοῦ περιδιδάσκοντος ἄρθρου τοῦ πολυμαθοῦς υἱοῦ τοῦ τιμημένου Ἑλλήνου ἐπιστήμονος.

Νικόλαος Σαριπόλος: Ἡ ἐπιστημονικώτερα ἐκείνη μορφή τοῦ νεωτέρου Ἑλληνισμοῦ, ὁ διαπρεπὴς συγγραφεὺς, ὁ ἀδιάλλακτος πολιτειολόγος, ὁ εἰρων καὶ πείσμων πολεμιστὴς τῶν δικαστηρίων καὶ τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως, ἀναστῆ νῦν διὰ τοῦ δευτεροτόκου υἱοῦ του, ὅστις φέρει τὸ ἴδιον ἀκριδῶς ὄνομα καὶ ὑπὸ τὰς γλυκυτέρας προσδοκίας προώρῃσται νὰ συνεχίσῃ τὸ ἔργον τοῦ πατρὸς του. Δὲν εἶναι μόνον υἱὸς τοῦ πατρὸς του, ἀλλ' εἶναι ζῶν παράδειγμα ἐναντίον τῆς θεωρίας, ὅτι αἱ κεκτημέναι ἰδιότητες δὲν κληρονομοῦνται. Ἴδου ὅτι κληρονομοῦνται, βαίνουσι μάλιστα εἰς ἀνάπτυξιν καὶ τελειοποίησιν. Ὁ κ. Νικόλαος Σαριπόλος κεκτημένος ὄλην τὴν ἐμβριθεῖαν καὶ τὴν σοβαρότητα μεγάλου καὶ σοφοῦ ἐπιστήμονος, προώρῃσται νὰ τιμῇ τὴν Νομικὴν Σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου τῆς πατρίδος ἡμῶν. Νεαρώτατος ἐγένετο Διδάκτωρ τῆς Νομικῆς Σχολῆς τῶν Παρισίων, ἐνθα μετ' ἐξαιρέτους ἐν Ἑλλάδι σπουδῆς ἐξέδωκεν ὀγκωδέστατον διτομον ἐκ χιλίων σελίδων Σύγγραμμα La Démocratie et L'Élection Proportionnelle, ἐν ᾧ μετὰ σπανίας ἐπιστημονικῆς ἀκριβείας διεπραγματεύθη σπουδαιότατον καὶ τοσοῦτον ὀλίγον μελετηθὲν παρ' ἡμῶν ζήτημα. Ἐχουσι αἱ μειοψηφίαι δικαίωμα καὶ ποῖα;

Τῆς πολυτίμου ταύτης συγγραφῆς, ἔργου σημαντικώτατου, ἰσχυρῶς ἱστορικῆς καὶ Νομικῆς εὐρυμαθείας, ἐμπνεύσεως ὅλων φιλελευθέρου καὶ γενναϊόφρονος, προτάσσεται πρόλογος τοῦ περιονύμου καθηγητοῦ τῆς ἐν Παρισίαις Νομικῆς Σχολῆς κ. Larnaud. ὅστις ἀποκαλεῖ τὸ ἔργον τοῦ εὐέλπιδος ἐπιστήμονος, ἔργον, οὐκ ἴσχυροστοῦ, ἀλλὰ διδασκάλου. Εἶναι γαλλιστὶ γεγραμμένον καὶ ἔτυχε τῆς εὐφημοτέρως μείας τῶν διασημῶν πολιτειολόγων ἀποφηναιμένων, ὅτι ὁ κ. Ν. Σαριπόλος τιμᾷ τὴν δύο Ἐθνη τ' ἀνυψώσαντα τὴν πολιτικὴν Ἐπιστήμην — τὴν Ἑλλάδα διὰ τοῦ Ἀριστοτέλους καὶ τὴν Γαλλίαν διὰ τοῦ Montesquieu.



πολιτικού καθήκοντος: «Ἡ ιδιότης τοῦ ἐκλογέως εἶναι δημοσία ὑπερβαία, εἰς ἣν οὐδεὶς ἔχει προσωπικὸν δικαίωμα».

Τὸ πρῶτον Γαλλικὸν σύνταγμα τῆς 3 Σεπτεμβρίου 1791* συνετάχθη ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν τῆς δευτέρας ταύτης θεωρίας. Οἱ πολῖται διηροῦντο εἰς δύο τάξεις, εἰς τὴν τάξιν τῶν ἐνεργῶν πολιτῶν (*citoyens actifs*) καὶ εἰς τὴν τάξιν τῶν παθητικῶν πολιτῶν (*citoyens passifs*). Οἱ πρῶτοι μόνον εἶχον τὸ πολιτικὸν δικαίωμα τῆς ψήφου, οἱ ἄλλοι ἀπέλαυνον μόνον τῶν ἀτομικῶν ἐλευθεριῶν καὶ τῶν ἀστικῶν δικαιωμάτων. Ἦσαν *citoyens actifs* ἐκεῖνοι, οἵτινες εἶχον συμπληρώσει τὸ 25^{ον} ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτῶν, δὲν ἦσαν ἐπιμέται (*servitours à gages*), καὶ ἐπλήρωνον ἄμεσον φόρον ἴσον τοῦλάχιστον πρὸς τὴν ἀξίαν τριῶν ἡμερῶν ἐργασίας (σύνταγμα 3 Σεπτ. 1791, T. III ch. I s. II art. 2). Ἡ ψηφοφορία ἦτο κρυφία. Ὑπῆρχον ἐν ἔτει 1791, 4,208,300 *citoyens actifs*.

Τὸ σύνταγμα τῆς 24 Ἰουνίου 1793 ἐνεπνέετο ὑπὸ διαφόρων ἰδεῶν ἐκήρυσσε τὴν καθολικότητα τῆς ψηφοφορίας. Τὸ ἄρθρον 4^{ον} τοῦ ἐν λόγῳ συντάγματος ἔλεγε: «Ἦς ἄνθρωπος γεννηθεὶς καὶ διαμένων ἐν Γαλλίᾳ, συμπληρώσας τὸ 21^{ον} ἔτος τῆς ἡλικίας του. — Ἦς ξένος, 21^{ον} ἔτους, διαμένων ἐν Γαλλίᾳ πρὸ ἐνὸς τοῦλάχιστον ἔτους καὶ ζῶν ἐκ τῆς ἐργασίας του, ἢ ὅστις νυμφεύεται γαλλίδα ἢ υἰοθετεῖ τέκνον ἢ διατρέφει γέροντα. — Ἦς ξένος τέλος ὅστις κρίνεται ὑπὸ τοῦ νομοθετικοῦ σώματος ἀντάξιως τῆς ἀνθρωπότητος . . . ἀπολαύει τῶν δικαιωμάτων τοῦ γάλλου πολίτου». Ἡ Convention, διὰ φράσεων πομπηδῶν, ἐκήρυσσε τὴν καθολικὴν ψηφοφορίαν ὄχι μόνον ὑπὲρ τῶν ἄλλων ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ ὅλων σχεδὸν τῶν ξένων τῶν διαμενόντων ἐν Γαλλίᾳ. Τὸ σύνταγμα τοῦτο ὅμως οὐδέποτε ἐφηρμόσθη διότι ἰδρύθη ἡ ἐπαναστατικὴ κυβέρνησις καὶ τὸ *comité de salut public*.

Τὸ σύνταγμα τῆς 5^{ης} Fructidor an III περιώρισε κατὰ τι τὴν ψηφοφορίαν, ἀλλ' αὕτη μένει πάντοτε, δύνανται τις νὰ εἴπῃ, καθολικὴ. Ἦτο ἐκλογεὺς, «Ἦς ἄνθρωπος γεννηθεὶς καὶ διαμένων ἐν Γαλλίᾳ, συμπληρώσας τὸ 21^{ον} ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ . . . καὶ πληρώνων ἄμεσον τινα φόρον, ἔγγειον ἢ προσωπικόν». Τὸ σύνταγμα τοῦ III ἔτους ἀπῆται καὶ τινα προσόντα παρὰ τοῦ πολίτου ὅπως ἰδιαίτερα, τουτέστι νὰ γινώ-

* Ἰδε: Léon Duguit καὶ Henry Monnier, *Les constitutions et les principales lois politiques de la France depuis 1789*, Paris 1898, καὶ G. Weil, *Les élections législatives depuis 1789*, p. 8.

σκῆ γραφῆν καὶ ἀνάγνωσιν καὶ νὰ ἐξασκῆ «μηχανικὸν τι ἐπάγγελμα . . . αἱ χειρονακτικαὶ ἐργασίαι τῆς γεωργίας ἀνήκουσιν εἰς τὰ μηχανικὰ ἐπαγγέλματα» (ἄρ. 16). Αἱ τελευταῖαι αὗται διατάξεις ὀφείλονται τῇ ἐπιρροῇ τοῦ *Emile* τοῦ J. Rousseau. Τὸ σύνταγμα τοῦ III ἔτους δὲν κηρύσσει τὴν καθαρῶς καθολικὴν ψηφοφορίαν. Ὁ εισηγητῆς Boissy d'Anglas ἔλεγεν ἐνώπιον τῆς Convention, τὴν 5^{ην} Messidor an III: «Χώρα κυβερνωμένη ὑπὸ τῶν ἰδιοκτητῶν εὐρίσκεται ἐν κοινωνικῇ τάξει, κυβερνωμένη ὑπὸ τῶν μὴ ἰδιοκτητῶν εὐρίσκεται ἐν ἀγρίᾳ φυσικῇ καταστάσει (*état de nature*). Οἱ ἀρχαῖοι καθιέρωσαν τὴν ἰδέαν ταύτην ἐν λαμπρᾷ ἀλληγορίᾳ, ὅταν ἔλεγον ὅτι ἡ Δήμητρα, ἥτις ἦτο ἡ θεὰ τῆς γεωργίας καὶ ἐπομένως τῶν ἰδιοκτησιῶν, πρώτη ἐκτίσε τὰς πόλεις, διωργάνωσε τὰς κοινωνίας καὶ ἐνομοθέτησε διὰ τοὺς λαούς».

Τὸ σύνταγμα τῆς 22 Frimaire an VIII (13 Δεκ. 1799) καθιεροῖ πολὺπλοκὸν ἐκλογικὸν σύστημα στηριζόμενον ἐπὶ τῆς καθολικῆς ψηφοφορίας φαινομενικῶς καὶ καταργοῦν αὐτὴν πράγματι. Ὑπῆρχον διάφοροι ἐκλογικοὶ σύλλογοι, οἵτινες προέβαινον καταλόγους ὑποψηφίων, ἐκ τῶν καταλόγων τούτων ἄλλοι ἐκλογικοὶ σύλλογοι ἐξέλεγον κατάλογον ὑποψηφίων εὐαριθμοτέρων, ἡ γερουσία τέλος ἐξέλεγεν ἐκ τοῦ τελευταίου παρουσιαζομένου καταλόγου (*liste de présentation*) τὰ μέλη τοῦ νομοθετικοῦ σώματος.

Ἐν δυσὶ λέξεσι, κατὰ τὴν ἐπαναστατικὴν περίοδον ἐν Γαλλίᾳ (ἐκτὸς τοῦ συντάγματος τοῦ 1793), ἡ ψηφοφορία ἦτο σχεδὸν καθολικὴ, ἀπαιτουμένου μόνον ἐλαχίστου καὶ ἀσημάντου τινὸς τιμήματος. Ὀλίγιστοι ὅμως, ἰδίᾳ κατὰ τὴν τρομοκρατίαν (*terreur*), συμμετείχον πράγματι τῆς ψηφοφορίας, ἥτις περιέπεσεν εἰς τὰς χεῖρας τῶν δημαγωγῶν καὶ τῶν ἀυθαδεστάτων Ἰακωβίνων. Ἐπὶ 7 ἑκατομμυρίων ἐκλογέων, 6,300,000 δὲν προσήρχοντο, κατὰ τὸν H. Taine, εἰς τὴν ψηφοφορίαν!

Ἡ παλινόρθωσις τῶν Βουρβόνων (*restauration*) καὶ ὁ Χάρτης (*Charte*) τοῦ 1814 ἠλλαξαν βίβλικῶς τὸ ἐκλογικὸν σύστημα ἐν Γαλλίᾳ. Ἡ ἐκλογή τῶν βουλευτῶν ἐγένετο πραγματικὴ καὶ ἄμεσος (νόμος τῆς 5 Φεβρουαρίου 1817), ἀλλ' ὁ ἐκλογικὸς σύλλογος περιορίσθη σημαντικῶς. Ὅπως τις ἦ ἐκλογεὺς ὤφειλε νὰ πληρῶνῃ, κατὰ τὸ ἄρθρον 40^{ον} τοῦ Χάρτου, 300 φρ. τοῦλάχιστον ἄμεσον φόρον, καὶ νὰ ἔχῃ ἡλικίαν 30 τοῦλάχιστον ἐτῶν. Ὁ ἐκλογικὸς σύλλογος ἀπετελεῖτο τότε ἐν Γαλλίᾳ μόλις ἐξ ἑκατὸν χιλιάδων ἐκλογέων. Ὁ νόμος τῆς 29 Ἰουνίου 1820 (*La loi du double vote*) εἰδωκε διπλὴν ψῆφον τοῖς πλουσιωτέροις

των εκλογέων, μέχρι του 1/3 του εκλογικού συλλόγου εν εκάστη νομῶ*.

Ἡ ἐπανάστασις τοῦ 1830 ἔσχεν ὡς ἄμεσον ἀποτέλεσμα τὴν κατάργησιν τοῦ νόμου τοῦ 1820 καὶ τὴν ἐλάττωσιν τοῦ ἀπαιτουμένου τιμῆματος (cens). Ἀπὸ 300 φρ. τὸ τίμημα, κατὰ τὸν νόμον τῆς 19 Ἀπριλίου 1831, ἐγένετο 200 φρ. μόνον, προσέτι τινὲς ἕνεκα τῶν ἰδιαιτέρων αὐτῶν τίτλων ἦσαν ἐκλογεῖς πληρώνοντες 100 φρ. ἄμεσον φόρον μόνον. Ὁ εκλογικὸς σύλλογος ἀπετελεῖτο ἐξ 170,000 πολιτῶν ἐν 1831 καὶ ἐν 250,000 ἐν 1847. Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς μοναρχίας τοῦ Ἰουλίου πολλοὶ ἐζήτουν τὴν μεταρρύθμισιν τοῦ εκλογικοῦ νόμου ἐπὶ τὸ δημοκρατικώτερον, ἐν ἔτος δὲ πρὸ τῆς ἐπανάστασεως τοῦ 1848, τὴν 26 Μαρτίου 1847, ἔλεγεν ὁ Γκιζοὶ ἐν τῇ βουλῇ τοὺς περιφερόμενους ἐκείνους λόγους οὓς τόσον τρανῶς διέφευσαν τὰ γεγονότα κατόπιν: «Il n'y a pas de jour pour le suffrage universel. Il n'y a pas de jour où toutes les créatures humaines, quelles qu'elles soient, pourront être appelées à exercer les droits politiques».

Ἡ ἐπανάστασις τοῦ 1848 ἐκρήγνυται ἐπιφέρουσα ὀριστικῶς διὰ τὴν Γαλλίαν, τὴν καθολικὴν, ἴσην καὶ ἄμεσον ψηφοφορίαν. Προκήρυξις τοῦ Gouvernement provisoire, συνταχθεῖσα ὑπὸ τοῦ Lamartine ἔλεγεν: «Ἡ εκλογὴ ἀνήκει τοῖς πᾶσι, ἀνευ ἐξαιρέσεως. . . οὐδεὶς πολίτης δύναται νὰ εἴπῃ ἐτέρῳ πολίτῃ: εἶσαι μᾶλλον κυρίαρχος ἐμοῦ». Τὸ ἄρθρον 24^{ον} τοῦ συντάγματος τῆς 4^{ης} Νοεμβρίου 1848 ἐκήρυσσεν ὅτι: «ἡ ψηφοφορία εἶναι ἄμεσος καὶ καθολικὴ». Ὁ εκλογικὸς σύλλογος, ἀντὶ 250,000 εκλογέων, ἐπεξετάθη καταπληκτικῶς: 10,000,000 εκλογέων ὑπῆρχον ἐν ἔτει 1848! Ἀπὸ τοῦ 1848 ἡ καθολικὴ καὶ ἴση ψηφοφορία διετηρήθη ἀνευ διακοπῆς τινος, ἐν Γαλλίᾳ. Ἡ δευτέρα αὐτοκρατορία, ὡς καὶ ἡ τρίτη δημοκρατία διετήρησαν αὐτὴν ἀνευ διαταγμῶν τινος. Κατὰ τὰς τελευταίας βουλευτικὰς εκλογὰς ἐν Γαλλίᾳ, κατὰ Μάιον τοῦ 1898, ὑπῆρχον 10,799,485 ἐγγεγραμμένοι εκλογεῖς, ἐξ ὧν 8,191,705 συμμετέσχον τῆς ψηφοφορίας**.

Ἐν Ἀγγλίᾳ***, ἀπὸ τοῦ XV^{ου} αἰῶνος (st. Hon. VI, 1430 καὶ

* Ἴδε G. Weil, *Les élections législatives depuis 1789*, p. 94.

** Ἴδε τὸ ἐπίσημον *Annuaire statistique de la France*, 1898 p. 521.

*** Ἴδε Anson, *Law and custom of the constitution* 2^a ἐκδ. Oxford, 1892, τόμ. I. Glasson, *histoire du droit et des institutions de l'Angleterre*, Paris 1883, Franqueville, *Le gouvernement et le parlement britanniques*, Paris 1887. Gneist, *Das Englische Parlament*, Berlin 1886, 2^a ἐκδ.

1432) ἀπρηταίτο, ὅπως τις ἢ εκλογεὺς, νὰ κατέχη ἐν franc tenement ἐτησίου εισοδήματος τοῦλάχιστον 40 sh. Ἡ πρώτη εκλογικὴ μεταρρύθμισις τοῦ 1832 δὲν ἐξέτεινε σχεδὸν τὴν εκλογικὴν «franchise» ἢ τοῦλάχιστον ἢ ἐπέκτασις τοῦ εκλογικοῦ προνομίου δὲν ὑπῆρξε σημαντικὴ. Ὁ εκλογικὸς σύλλογος ἐν τοῖς counties (comtés) ἀπὸ 250,000 εκλογέων νῦξήθη εἰς 370,000 καὶ ἐν τοῖς boroughs (bourgs) ἀπὸ 190,000 εἰς 285,000. Ἡ δευτέρα εκλογικὴ μεταρρύθμισις τοῦ 1867 ὑπῆρξε σπουδαιστάτη, καθ' ὅσον ἐπεξέτεινε τὴν εκλογικὴν franchise εἰς ὅλας σχεδὸν τὰς ἐργατικὰς τάξεις. Ὁ εκλογικὸς σύλλογος ἐν τοῖς boroughs ἀπετελεῖτο ἐξ 602,196 εκλογέων, ἐν ἔτει 1866, μετὰ τὴν μεταρρύθμισιν, ἐν ἔτει 1868, ἔφθασεν οὗτος μέχρις 1,400,000 εκλογέων. Τέλος ἡ εκλογικὴ μεταρρύθμισις τοῦ 1884 συνεπλήρωσε τὸ ἔργον. Μετὰ τὴν τελευταίαν ταύτην μεταρρύθμισιν, ἐν ἔτει 1886, τὸ εκλογικὸν σῶμα τοῦ ἡνωμένου βασιλείου ἀπετελεῖτο ἐκ 5,500,000 εκλογέων. Ἐν Ἀγγλίᾳ, τὴν σήμερον ὑπάρχει σχεδὸν ἡ καθολικὴ ψηφοφορία. Τὸ Ἀγγλικὸν ὅμως εκλογικὸν σύστημα εἶναι λίαν πολυπλοκόν· ὅπως τις ἢ εκλογεὺς ὀφείλει νὰ κατέχη (σύστημα τῆς occupation) κτῆμα ἢ οἰκίαν ἢ δωμάτιον ὀρισμένου εισοδήματος ἢ ἐνοικίου ἄλλ' οὐχὶ σημαντικοῦ οὕτως ὥστε ὑπολογίζεται ὅτι ἐὰν ἡ Ἀγγλία εἶχε τὴν καθαρὰν καθολικὴν ψηφοφορίαν θὰ ὑπῆρχον ἐπὶ πλέον μόνον 1,800,000 εκλογεῖς (1886).

Ἐν Γερμανίᾳ, ἐν τοῖς διαφόροις γερμανικοῖς κράτεσι ὑπάρχει τὸ σύστημα τῆς περιορισμένης ψηφοφορίας*, ἐν τισὶ μάλιστα τὸ σύστημα τῶν τάξεων. Οὕτω π.χ. ἐν Πρωσίᾳ οἱ εκλογεῖς διαιροῦνται εἰς τρεῖς τάξεις ἢ κατηγορίας ἐπὶ τῇ βᾶσει τοῦ εισοδήματος αὐτῶν ὑπολογιζομένου διὰ τοῦ φόρου ἐπὶ τοῦ εισοδήματος (Einkommensteuer). Ἐκάστη τάξις ἐκλέγει τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν εκλογέων τοῦ δευτέρου βαθμοῦ (Wahlmänner) οἵτινες ἐκλέγουσι τοὺς βουλευτάς**. Ἡ βουλὴ τῆς αὐτοκρατορίας, τὸ Reichstag, ἐκλέγεται ὑφ' ὄλου τοῦ γερμανικοῦ λαοῦ καὶ διὰ τῆς καθολικῆς ἴσης καὶ ἄμεσου ψηφοφορίας. «Τὸ Reichstag ἐκλέγεται διὰ τῆς καθολικῆς καὶ ἄμεσου ψηφοφορίας», λέγει τὸ ἄρθρον 20 τοῦ συντάγματος τῆς γερμανικῆς αὐτοκρατορίας τῆς 16 Ἀπριλίου 1871. Ὁ Bismarck ἐπέτυχεν τὴν εἰσαγωγὴν τῆς καθολικῆς ψηφοφο-

* Ἴδε τὰ διάφορα τεύχη τοῦ Handbuch des Oeffentlichen Rechts τῆς συλλογῆς τοῦ Marquardsen. Ἐν τῷ μεγάλῳ δουκάτῳ τῆς Βάδης ὅμως ὑπάρχει ἡ καθολικὴ ἄλλ' ἔμμεσος ψηφοφορία.

** Ἴδε Gneist, *Die nationale Rechtsidee von den Ständen und das Preussische Dreiklassenwahlssystem*, Berlin 1894.

ρίας όλου του γερμανικού λαού διά τὴν ἐκλογὴν τοῦ Reichstag, ὅπως σχηματισθῆ ἢς γερμανικός λαός ἐμφορούμενος ἐνωτικῶν ἰδεῶν. Κατὰ τὰς ἐκλογὰς τοῦ Reichstag ἐν ἔτει 1893, ὑπῆρχον 10.628,000 ἐκλογεῖς ἐγγεγραμμένοι, ἐξ ὧν 7,674,000 συμμετέσχον τῆς ψηφοφορίας*. Κατὰ τὰς ἐκλογὰς τοῦ Ἰουνίου 1898 οἱ ἐκλογεῖς ἦσαν κατὰ τι πολυαριθμότεροι. Ἡ καθολικὴ ψηφοφορία ἐν τῇ γερμανικῇ αὐτοκρατορίᾳ ἀπέβη ὑπὲρ τοῦ κόμματος τῶν κοινωνιστῶν (Sozialdemokraten): 1,736,700 σοσιαλιστικῶν ψήφων ἐν 1893 καὶ 2,100,000 ἐν 1898!

Ἐν Αὐστρίᾳ**, κατὰ τοὺς νόμους τῆς 21 Δεκεμβρίου 1867, 2 Ἀπριλίου 1873 καὶ 4 Ὀκτωβρίου 1882 ὑπάρχουσι 4 κατηγορίαι ἢ τάξεις ἐκλογέων ἐκλέγουσαι ἰδίους βουλευτάς: ἡ τάξις τῶν μεγάλων γαιοκτημόνων (τιμαριωτικὴ ἰδιοκτησία) ἐκλέγει 85 βουλευτάς, 21 βουλευταὶ ἐκλέγονται ὑπὸ τῶν συντεχνιῶν τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς βιομηχανίας, 118 ὑπὸ τῶν πόλεων καὶ 129 ὑπὸ τῶν ἀγροτικῶν κοινοτήτων. Ἐν τῇ πρώτῃ τάξει ψηφίζουσιν οἱ κάτοχοι, ἄνδρες ἢ γυναῖκες (αἱ τελευταῖαι αὐταὶ ψηφίζουσι δι' ἀντιπροσώπου), εὐγενῶν ἢ ἐκκλησιαστικῶν γαιῶν ἔχουσῶν ἱστορικὸν χαρακτῆρα ἐγγεγραμμένων ἐν ἰδιαιτέροις πίναξι (Land und Labentafel). Ὅπως τις ἢ ἐκλογεὺς ἐν τῇ γ' ἢ ἐν τῇ δ' τάξει ὀφείλει νὰ πληρῶνῃ μικρὸν τι τμήμα. Ἄλλ' ὁ νόμος τῆς 14 Ἰουνίου 1896, ὁ νόμος τοῦ Badeni, προσέθηκεν εἰς τὰς τέσσαρας ὑπαρχούσας τάξεις καὶ πέμπτην τάξιν, τὴν τάξιν τῆς καθολικῆς ψηφοφορίας, ἣτις ἐκλέγει 72 βουλευτάς. Ἐν τῇ τάξει τῆς καθολικῆς ψηφοφορίας ἀνήκει πᾶς πολίτης ἄνω τῶν 24 ἐτῶν, ὅστις «δὲν ζῆ ἐκ τῆς δημοσίας ἐλεημοσύνης». Οὕτω ἡ καθολικὴ ψηφοφορία πραγματοποιήθη ἐν Αὐστρίᾳ, εἰς τὴν ὑπάρχουσαν περιορισμένην ψηφοφορίαν τῶν τάξεων. Ἐίναι σχεδὸν βέβαιον, ὡς παρατηρεῖ ὁ κ. Esmein, ὅτι ἡ καθολικὴ ψηφοφορία θὰ ὑπερισχύσῃ ἐντελῶς ἐν Αὐστρίᾳ ἡμέραν τινα.

Ἐν Ἰταλίᾳ***, κατὰ τὸν νέον νόμον τῆς 22 Ἰανουαρίου 1882, εἶναι

* Ἰδὲ τὸ ἐπίσημον, Statistisches Jahrbuch für das Deutsche Reich, (Herausgegeben vom kaiserlichen statistischen Amt), ἔτος 1897 σ. 143.

** Ἰδὲ Cimplowicz, Das österreichische Staatsrecht, Wien, 1891. Ch. Benoist, La crise de l'État moderne, p. 365. Esmein, Éléments de droit constitutionnel, 2^e éd., Paris 1899, p. 216.

*** Ἰδὲ Zanardelli (εἰσηγητής), Riforma della legge elettorale politica. Orlando, Principii di diritto costituzionale, 1^a ed. 3^a. Firenze 1894 σ. 82. Brusa, Das Staatsrecht des Königreichs Italien, Freiburg 1892, § 16 σ. 129.

ἐκλογεὺς πᾶς ὅστις γνωρίζει γραφὴν καὶ ἀνάγνωσιν καὶ πληρῶνει 19 φρ. καὶ 80 λπ., τούλάχιστον, φόρον ἢ ὠρισμένον ποσὸν ἐνοικίου κατ' ἔτος ἐξαρθώμενον ἐκ τῆς σημαντικότητος τοῦ δήμου. Ἄλλ' ἐν Ἰταλίᾳ δύναται τις νὰ ἢ ἐκλογεὺς ἄνευ τιμήματος. Ὁ νόμος ἀναγνωρίζει πληθὺν «ικανότητων» δηλ. πολιτῶν, οἵτινες ἀπολαύουσι τοῦ ἐκλογικοῦ δικαιώματος διότι ὑπέστησαν ἐπιτυχῶς τὰς ἐξετάσεις τῆς δημοτικῆς στοιχειώδους παιδείσεως κ.λ.π. Οἱ ἐκλογεῖς τῆς δευτέρας ταύτης κατηγορίας εἶναι σχεδὸν διπλάσιοι τῶν τῆς πρώτης. Ἐν ἔτει 1882, μετὰ τὴν μεταρρύθμισιν, ὑπῆρχον 2,049,000 ἐκλογεῖς ἐξ ὧν 1,338,000 «ικανότες».

Ἐν Ἰσπανίᾳ*, ἡ καθολικὴ ψηφοφορία εἰσῆχθη ὑπὸ τοῦ συντάγματος τοῦ 1869, κατηργήθη ὁμοῦς τὸ 1877, ἀλλ' ὁ ἐκλογικὸς νόμος τῆς 26 Ἰουνίου 1890 ἐπανέφερε τὴν καθολικὴν ψηφοφορίαν διὰ τὴν ἐκλογὴν τῆς κάτω βουλῆς (Congreso).

Ἐν Δανίᾳ**, τὸ ἄρθρον 30^{ον} τοῦ ἀναθεωρηθέντος συντάγματος τῆς 28 Ἰουλίου 1866 καθιεροῖ τὴν καθολικὴν ψηφοφορίαν μετ' ὀλίγων ἐξαιρέσεων. Ὅπως τις ἢ ἐκλογεὺς ἐν Δανίᾳ ὀφείλει νὰ ἔχῃ συμπληρώσῃ τὸ 30^{ον} ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ. Ὅπως τις ἐκλεγῆ βουλευτὴς εἰς τὴν κάτω βουλὴν (Folkething) ἀρκεῖ νὰ ἦναι 25 μόνον ἐτῶν (ἄρ. 31 τοῦ Συντ.)!

Ἐν Βελγίᾳ***, τὸ ἀναθεωρηθὲν σύνταγμα ἐν ἔτει 1893, εἰσῆγαγε τὴν καθολικὴν ἀλλ' ἄμισον ψηφοφορίαν (suffrage universel plural — vote plural), δηλ. πᾶς Βέλγος συμπληρώσας τὸ 25^{ον} ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ ἔχει μίαν ψήφον, ἀλλ' οἱ ἔχοντες προσόντα τινα ἔχουσι δύο ψήφους (π.χ. οἱ συμπληρώσαντες τὸ 35^{ον} ἔτος, οἰκογενειάρχαι, πληρῶνοντες 5 φρ. ἄμισον φόρον κ.λ.π.) ἢ τρεῖς (δίπλωμα ἄνωτέρας ἐκπαίδευσσεως κ.λ.π.). Οὕτω, ὑπῆρχον ἐν Βελγίᾳ, ἐν ἔτει 1894, 1,370,687 ἐκλογεῖς, ἐξ ὧν 853,628 εἶχον μίαν μόνην ψήφον, 293,678 δύο καὶ 223,381 τρεῖς****. Ὅπως δ' ἐσχάτως ἡ Βελγικὴ βουλὴ ἐψήφισε νομοσχέδιον εἰσάγον τὴν κατ' ἀναλογίαν ἐκλογὴν, τὴν ἀντιπροσωπεῖαν δηλονότι

* Ἰδὲ Ambrosio Tapia, El derecho electoral en España, Madrid 1891 καὶ Amandi, Estudios sobre procedimiento electoral, Madrid 1885.

** Ἰδὲ Dareste, Les constitutions modernes 1891, t. II p. 9.

*** Ἰδὲ Arnaud, La révision belge, Bruxelles 1894, καὶ τὴν σπουδαίαν μονογραφίαν τοῦ φλόου κ. Mauranges, Le vote plural, son application dans les élections belges, Paris 1900.

**** Ἰδὲ τὸ ἐπίσημον Annuaire statistique de la Belgique 1894, T. XXV σ. 124.

τῆς τε πλειοψηφίας καὶ μειοψηφίας τῶν ἐκλογέων*. Τὸ σύστημα τῆς πολλαπλῆς ψήφου (vote plural) ἐπαινείται παρ' ἐκείνων, οἵτινες παραδέχονται μετὰ τοῦ ποιητοῦ Schiller, ὅτι:

«Man soll die Stimmen wägen und nicht zählen».

Καὶ ὄντως ζυγίζονται αἱ ψῆφοι ἐν Βελγίῳ, ἀλλὰ νομίζω ὅτι τὸ σύστημα τοῦτο εἶναι ἀυθαίρετον ἢ τοῦλάχιστον δύναται νὰ καταστῇ τοιοῦτον. Ἡ ἰσότης εἶναι κανὼν ἀσφαλῆς ἐνῷ ἡ ἀνισότης δύναται νὰ ἐκμεταλλεῖται ὑπὸ διαφθοαρμένης πολιτικῆς μερίδος. Ἄλλως τε, ὁ παλαιὸς Wolff** εἶχε δίκαιον λέγων: «Vota difficultior ponderantur». Ἡ περιουσία δὲν πρέπει νὰ δίδῃ τῷ κατόχῳ αὐτῆς πολιτικὰ προνόμια ἀνάλογα τῆς σημαντικότητι αὐτῆς. Τὸ Κράτος δὲν εἶναι μετοχικὴ τράπεζα: «Ἐἰ μὲν γὰρ τῶν κτημάτων χάριν ἐκοινωνήσαν, λέγει ὁ Ἀριστοτέλης***, καὶ συνῆλθον, τοσοῦτον μετέχουσι τῆς πόλεως, ὅσον περ καὶ τῆς κτήσεως ὡσθ' ὁ τῶν ὀλιγαρχικῶν λόγος δόξειεν ἂν ἰσχύειν· οὐ γὰρ εἶναι δίκαιον, ἴσον μετέχειν τῶν ἐκατὸν μνῶν τὸν εἰσενέγκαντα μίαν μνᾶν τῷ δόντι τὸ λοιπὸν πᾶν». Πολιτικὰ προνόμια διδόμενα τῇ ἡλικίᾳ εἰσὶ μᾶλλον ἀνεκτά, «ἀγανακτεῖ δ' οὐδεὶς καθ' ἡλικίαν ἀρχόμενος, οὐδ' εἰ νομίζοι εἶναι κρείττων, ἄλλως τε καὶ μέλλων ἀντιλαμβάνειν τοῦτον τὸν ἔρανον, ὅταν τύχῃ τῆς ἰκνουμένης ἡλικίας»****. Ἄλλ' ἡ καθολικὴ καὶ ἴση ψηφοφορία δὲν δύναται νὰ διατηρηθῇ ἐπὶ μακρὸν ἐν δημοκρατικῇ χώρῃ, ὡς εἶναι τὸ Βέλγιον.

Ἐν Ἑλβετίᾳ****, ἡ καθολικὴ ψηφοφορία ὑπάρχει, ἀλλὰ τὸ ἥμισυ σχεδὸν τῶν Ἑλβετικῶν cantons ἐφαρμόζουσι τὴν représentation proportionnelle δηλ. τὴν ἀνάλογον ἀντιπροσωπεῖαν τῆς τε πλειοψηφίας καὶ τῆς μειοψηφίας τῶν ἐκλογέων. Οὕτω ἐν Ἑλβετίᾳ ὑπάρχει ἡ ἀληθὴς καθολικὴ καὶ ἴση ψηφοφορία, ἐκείνη, ἣτις ἐπιτρέπει παντὶ πολίτῃ, εἰς οἰονδήποτε καὶ ἐν ἀνήκῃ κόμμα, νὰ ἐκλέγῃ βουλευτὰς. Ἐνῷ ἄλλαχού ἡ πλειοψηφία μόνη ἐκλέγει ὅλους τοὺς βουλευτὰς τῆς ἐκλογικῆς

* Ἴδε τὸ ἄρθρον τοῦ Βέλγου γεροισιαστοῦ Goblet d'Alviella, La représentation proportionnelle et le régime parlementaire, ἐν τῇ παρισινῇ Revue des deux mondes τῆς 1^{ης} Ἰανουαρίου 1900.

** Jus naturae, p. VII c. T § 72.

*** Πολιτικά, β. III, κ. V § 10.

**** Ἀριστοτέλους, Πολιτικά, VII, XIII, 3.

***** Ἴδε von Salis, Schweizerisches Bundesrecht, Bern. t. I, [1891]. A. Frey, Les lois suisses sur la représentation proportionnelle, Genève 1897.

περιφέρειας, ἐν πλείστοις Ἑλβετικοῖς cantons (Tessin, Neuchâtel, Genève, Zoug, Soleure, Fribourg κ.λ.π.), βουλευταὶ ἐκλέγονται ὑπ' ὄλων τῶν κομμάτων τῆς περιφέρειας, ἀνάλογως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ὑπὲρ αὐτῶν ἐκφρασθεῖσων ψήφων*. Ἡ καθολικὴ, ἴση καὶ ἀνάλογος ψηφοφορία εἶναι τὸ τελειότερον τῶν ἐκλογικῶν συστημάτων ὡς ἐπίεισθημεν παρακολουθήσαντες τὴν λειτουργίαν αὐτοῦ ἐπὶ τόπου.

Αἱ ἡνωμέναι πολιτεῖαι τῆς Βοργέλου Ἀμερικῆς**, ἔχουσι σχεδὸν ἀπασαν τὴν καθολικὴν ψηφοφορίαν (Universal manhood suffrage). Τινὲς ὁμῶς ἀπαιτοῦσι παρὰ τοῦ ἐκλογέως νὰ γνωρίζῃ ν' ἀναγινώσκῃ ἀγγλιστὶ τὸ σύνταγμα. Τέσσαρες δὲ πολιτεῖαι ἀπαιτοῦσι τὴν πληρωμὴν φόρου τινός (poll-tax) π. χ. τὸ ἄρθρον 1^{ον} τοῦ VIII^{ου} κεφαλαίου τοῦ συντάγματος τῆς Πενσυλβανίας, τῆς 16 Δεκεμβρίου 1873, ἀπαιτεῖ παρὰ τοῦ ἐκλογέως τὴν πληρωμὴν φόρου τινός***. Τὰ μέλη τῆς βουλῆς τῶν ἀντιπροσώπων (House of representatives) τῆς ὁμοσπονδίας ἐκλέγονται ἐν ἐκάστη πολιτεῖᾳ συμφώνως πρὸς τὴν νομοθεσίαν αὐτῆς τὴν ρυθμιζούσαν τὰς ἐκλογὰς τῆς κάτω βουλῆς τῆς πολιτείας (ἄρθρ. I, τόμ. 2, κεφ. I τοῦ συντάγματος τῶν ἡνωμ. πολιτειῶν τῆς 17 Σεπτεμβρίου 1787).

Τὸ σύνταγμα τῆς ἡμετέρας Ἑλλάδος, ἐν τῷ 66^ῳ αὐτοῦ ἄρθρῳ καθιεροῖ τὴν ἄμεσον, καθολικὴν καὶ μυστικὴν διὰ σφαιριδίων ψηφοφορίαν. Καὶ ὁ μὲν τρόπος τῆς ψηφοφορίας δὲν ἔπρεπε ν' ἀναγραφῆ ἐν τῷ συντάγματι, ἡ καθολικὴ καὶ ἄμεσος ὁμῶς ψηφοφορία φαίνεται ἡμῖν ἀναγκαία ἐν Ἑλλάδι. Τινὲς κατακρίνουσιν αὐτὴν, ἐπικαλοῦνται τὴν ἐξώνησιν τῶν ψήφων, τὴν ἐκλογικὴν διαφθοράν, τὰ κακὰ ἐκείνα, ἃ ὁ ποιητὴς Schiller ἐστιγμάτισε:

«Hat der Bettler eine Freiheit, eine Wahl?

«Er muss dem Mächtigen, der ihn bezahlt,

«Um Brod und Stiefel seine Stimm'verkaufen!»

Καὶ εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι ὁ πτωχὸς πωλεῖ τὴν ψήφον αὐτοῦ χάριν

* Ἴδε λεπτομερεστάτην ἔκθεσιν τοῦ Ἑλβετικοῦ συστήματος ἐν τῷ δευτέρῳ τόμῳ (σελ. 367 καὶ ἐπ.) τοῦ ἡμετέρου ἔργου, La démocratie et l'élection proportionnelle, Paris 1899.

** Ἴδε Bryce, The American Commonwealth, 3^η ἔκδ. London 1895, Charles O'neil, The American electoral system, New-York 1889, Alden, The world's representative assemblies of to-day, Baltimore 1893.

*** Ἴδε Dareste, Les constitutions modernes, t. II, p. 434 (2^η ἔκδ. Paris, 1891).

ἄρτου ἢ ὑποδημάτων, ἀλλὰ τὸ τοιοῦτον σημαίνει ὅτι ὑπάρχουσι παρ' ἡμῶν πλούσιοι ἢ εὐποροί, οἵτινες τὴν ἀγοράζουσιν! Οἰκτεῖρω τὸν πτωχὸν πωλητὴν ἀλλὰ μισῶ τὸν ὀλέθριον πλούσιον ἀγοραστὴν τῶν συνειδήσεων! Περιορισμὸς τῆς καθολικῆς ψηφοφορίας ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι πωλοῦνται αἱ ψῆφοι, σημαίνει ἀποκλεισμὸς τῶν πτωχῶν πωλητῶν καὶ καταρτισμὸς τοῦ ἐκλογικοῦ συλλόγου ἐκ διεφθαρμένων ἀγοραστῶν. Πιθανῶς πάντες οἱ εὐποροὶ δὲν εἶναι τοιοῦτοι, ἀλλ' οὐδὲ πάντες οἱ πτωχοὶ πωλοῦσι τὰς ψῆφους αὐτῶν. Προτιμητέαι ἑκατοντάδες πωλητῶν, μονάδων ἀγοραστῶν, ἐν διεφθαρμένῳ πολιτικῷ σώματι. "Ὅταν τὰ ἄνω καὶ τὰ κάτω στρώματα τοῦ πολιτικοῦ σώματος εἶναι διεφθαρμένα, τὸ μόνον φάρμακον ἐναντίον τῆς ἐκλογικῆς διαφθορᾶς εἶναι ἡ πληθὺς τῶν ἐκλογέων, ἡ καθολικὴ ψηφοφορία. «Ἐτι μᾶλλον ἀδιάφορον τὸ πολὺ καθάπερ ὕδωρ τὸ πλεῖον, οὕτω καὶ τὸ πλῆθος τῶν ὀλίγων ἀδιάφορότερον», λέγει ὁ Ἀριστοτέλης*. Ὁ αὐτὸς μέγας πολιτικὸς φιλόσοφος μᾶς διδάσκει ἐπίσης ὅτι, «τὸ μὴ μεταδιδόναι μηδὲ μετέχειν φοβερόν» δταν γὰρ ἴππῃ πολλοὶ καὶ πένητες ὑπάρχωσι, πολεμίων ἀναγκαῖον εἶναι πλήρη τὴν πόλιν ταύτην. Λεῖπεται δὴ τοῦ βουλευέσθαι καὶ κρίνειν μετέχειν αὐτούς**».

"Ἄλλως τε ἐν χώρῳ, ὡς εἶναι δυστυχῆς ἡ ἡμετέρα, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἡ ἔννοια τοῦ Κράτους καὶ τῆς δημοσίας λειτουργίας εἶναι τόσον ἐσκοτισμένη, ὥστε οἱ «δημόσιοι» λειτουργοὶ νὰ τείνωσι πρὸς τὴν ἐπιμέλειαν ἰδιωτικῶν συμφερόντων, ὁ περιορισμὸς τῆς ψηφοφορίας πρὸς ὄφελος μίᾳς μόνης τάξεως πολιτῶν, τῶν εὐπόρων ἢ τῶν «ἐπιστημόνων» ἢ ἐπέφερε τὴν τελείαν πολιτικὴν διαφθοράν καὶ καταστροφὴν. Ἐὐ μόνον μέσον ἐναντίον τῆς τοιαύτης καταστάσεως εἶναι ἡ πληθὺς καὶ ἡ διασταύρωσις τῶν συμφερόντων καὶ ἐπομένως ἡ ἐξουδετέρωσις αὐτῶν πρὸς παραγωγὴν τοῦ κοινῆς συμφέροντος.

Ὁ ἀείμνηστος εἰσηγητὴς τοῦ ἡμετέρου συντάγματος ἐπρέσβειεν ὅτι πρέπει ὁ ἐκλογεὺς νὰ ἔχῃ παιδείαν τινα, διπλωμῆ τι, τοῦλάχιστον ἀποφοιτήριον δημοτικοῦ σχολείου***. Νομίζομεν ὅτι ὁ ἐξουτελισμὸς τῶν διπλωμάτων, αἱ πολιτικαὶ ἐπεμβάσεις εἰς τὰ τῆς παιδείας ἢ ἡσαν φοβεραὶ καὶ ὀλέθρια. Ἐκ τοῦ καταρτισμοῦ τοῦ προσωπικοῦ τῶν σχολείων καὶ ἐκ τῆς εὐκόλου παραγωγῆς τῶν διπλωμάτων ἢ ἐξηρτᾶτο ἡ ὑπερίσχυσις κόμματός τινος!

* Πολιτικά, β. III, κ. X § 6.

** Πολιτικά, β. III, κ. VI § 6.

*** Ν. Γ. Σαριπόλου, Πραγματεία συνταγματικοῦ δικαίου, 2^α ἐκδ. τ. II σ. 178.

Τὸ σπουδαιότερον μέλημα ἡμῶν τῶν Ἑλλήνων, ὡς καὶ πάντων τῶν ἄλλων λαῶν εἶναι, ὅχι τόσον αἱ ἀλλαγαὶ τῶν νόμων, ἀὸ γὰρ νόμος οὐχ οἶος ποιεῖν ἀγαθοὺς καὶ δικαίους τοὺς πολίτας*, ὅσον ἡ διάδοσις τῆς πολιτικῆς ἀρετῆς, δηλ. τοῦ ἐπίστασθαι καὶ δύνασθαι καὶ ἀρχεσθαι καὶ ἀρχεῖν καλῶς**. Πρὸς τοῦτο ἡ δημοσία γνώμη ὀφείλει νὰ θεωρῇ τοὺς ἀδασίς πολιτικῶν γνώσεων καὶ τοὺς ἀδικήτους οὐχὶ πολίτας φιληταίχους ἀλλ' ἀχρηστους. «Ἐνι τε, ἔλεγεν ἐν τῷ ἐπιταφίῳ αὐτοῦ ὁ μέγας πολιτικὸς Περικλῆς***, τοῖς αὐτοῖς εἰκαίῳ ἄμα καὶ πολιτικῶν ἐπιμέλεια καὶ ἕτερα πρὸς ἔργα τετραμμένοις τὰ πολιτικὰ μὴ ἐνδεῶς γινῶναι· μόνον γὰρ τὸν τε μηδὲν τῶνδε μετέχοντα οὐκ ἀπράγμονα, ἀλλ' ἀχρεῖον νομίζομεν».

(Ἐν Ἀθήναις, Ἀπρίλιος 1900)

ΝΙΚΟΛΑΟΣ Ν. ΣΑΡΙΠΟΛΟΣ



ΕΡΩΣ ΑΗΔΟΝΙΟΥ

Ἀπ' τὰ πυκνὰ τὰ φύλλα τῆς ἀνθηρῆς φυληρᾶς του,
Βλέπει χρυσᾶ νὰ λάμπουν τ' ἀστέρια τ' οὐρανοῦ
Μὰ ἕνα τῆ ματιᾶ του, τὴν ἄδολη τραβᾶει,
Τὸ ἄστρο τῆς Ἀγάπης καὶ τοῦ Λύγερινου.

*

Σιγὰ σιγὰ ἀρχίζει νὰ νοιώθῃ τὴν καρδίᾳ του
Ἀπ' ἔρωτα νὰ λυώνῃ, μ' ἐλπίδα νὰ χτυπᾷ
Καὶ προσπαθεῖ νὰ φέρῃ σιμὰ του μὲ τραγοῦδι
Ἀπὸ ψηλὰ τ' ἀστέρι ποῦ τόσο ἀγαπᾷ.

*

Καὶ τ' ἄστρο καμαρώνει τὸ φῶς, τὴν ἐμορφιά του
Χωρὶς καὶ μίᾳς ἀχτίδας γλυκεῖα σπιθοβολή,
Νὰ εἴτῃ ἔς τὸ πουλάκι ποῦ θλιθερὰ τοῦ φάλλει,
Τὸν πόνο τῆς καρδιάς του, τὴ φλόγα τὴν πολλή.

*

Ἦλθανε κούες νύχτες καὶ τὸ σκληρὸ ἀστέρι
Στοῦ οὐρανοῦ δὲ λάμπει σὰν πρὶν τὴν ἀγκαλιὰ
Καὶ τ' ἄμειρο ἀηδόνι μ' ἕνα στερεὸν τραγοῦδι
Ἐὰ γύρη νεκρωμένο ἔς τὴ μαύρη του φυληρᾶ.

(Ἔς Ἀνεκδότου Συλλογῆς «Μαγαροναί»)

ΜΑΡΙΚΑ Κ. ΦΙΛΙΠΠΙΔΟΥ

* Ἀριστοτέλους, Πολιτικά, III, V § 11.

** Ἀριστοτέλους, Πολιτικά, III, II § 7 καὶ 10.

*** Θουκυδ. β. II κ. XL.



ΜΕΣΑΝΥΚΤΑ εκαθίμασθε ε ταις ραδοσυαίς τουδ Άπριλίη·
τὰ δεροσερά τριαντάφυλλα — τῆς Άνοιξις τὰ χεῖλη —
εδάναίτων ἀρώματα καὶ ἴς τ' ἄνανθο χαρτίρι . . .
ποτέ δὲν εἶχε ἡ ἀνοιξη τόσο εὐμορφιά καὶ χάρη!

*

Ἄσ' τοῦρανοῦ ε' ἀτέλειοτα καὶ φωτερά παλάτι
ε' ἀστέρια μᾶς ἐκτίταζον μὲ διαμιντένια μάτια
καὶ τὴν ἀθώα ἀγάπη μας ἐζήλευον κ' ἐκείνη . . .
ποτέ ε' ἀστέρια ε' οὐρανοῦ δὲν εἶχον τέτοιου ἀκτίνα!

*

Κρυφὸ κελύδημι ἀηδονιοῦ μᾶς ἔφερον ε' ἀγέρι
καὶ τὸ νερὸ ἀνυστέραζε καὶ ξιγροπνοῦσε ἡ φτέρη
κ' ἀπὸ χαρὰ ἀνατριγυζῶσαν λοκολόδιου, φύλλα, κλύου . . .
Ποτέ δὲν ἐκεκλήθησε τόσο γλυκιά ε' ἀηδόνι!

*

Ἐοῶπαινεσ κ' ἐσιόπαινε — μὲ μέου ἴς τὴν ἀνεμὶ μας
εὐδ' ἦταν ἡ ἀγάπη μας, εὐδ' ἦταν ἡ χαρὰ μας
ποῦ ἂν ἤθελεν ἡ μοῖρά μας τὸ νῆμιά μας νὰ κόψη
ποτέ δὲν θάχε ὁ θάνατος τόσο γλυκειά τὴν ὄμη.

✠

ΑΝΑΘΕΜΑ

ΗΜΟΥΝ πολλάκι ξέγνοιαστο μὲ ἐλεύθερη καρδιά,
μὲ ξάφνω μὲ βραδεία
ἐπέρασε ε' τὸ πλάι μου, ε' ἐκτίταζε κ' ἀπόρησα . . .
Ἄνάθεμα τὴν ὄρα ποῦ ε' ἐγγύρῃσα!

*

Μοῦ φάνηκεσ σὰν ὄνειρο ποῦ φέρν' ἡ χαρμανγή,
σὰν ἄγγελος ἴς τὴ γῆ·
τὸ χῶμα ἐκεῖ ποῦ κἀτιησε γονάτισσι κ' ἐφίληου . . .
Ἄνάθεμα τὴν ὄρα ποῦ σοῦ μίλησα!

Καὶ ε' ἔκανα βασίλισσα, σουλιάνα ξακουστή,
κ' ἡ ἀγάπη μου ἡ πιστή
ἐγείνηκε ἡ δουλεῦτά σου, ἡ σιλάβα σου ἡ ἀράπησα . . .
Ἄνάθεμα τὴν ὄρα ποῦ ε' ἀγάπησα!

*

Μὲ χλῖα δυὸ καμώματα μοῦ πῆρεσ τὸ μυαλό,
ποῦ νὰ μὴ ἴδῃε καλό!
Σὰν Παταγιά ε' ἐλάτρευα κ' ὅμως ἐοῦ μ' ἀρνήθηκεσ . . .
Ἄνάθεμα τὴν ὄρα ποῦ ρεννήθηκεσ!

(1900)

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΟΛΕΜΗΣ



✠ Ο ΑΓΓΕΛΟΣ ΤΟΥ ΑΓΟΥΣ ✠

ΕΝ ΣΥΜΠΛΕΓΜΑ

Η ΤΕΧΝΗ * Η ΦΥΣΙΣ



ΕΙΣ τὴν τέχνην, εἶναι σύμπλεγμα ἀπὸ τὰ ὠραιότερα, ἀπὸ τὰ λεπτότερα, ἀπὸ τὰ καλλιτεχνικότερα. Δύο κεφαλὰ περιπυθέναι ἐνωμέναι καὶ αἱ δύο εἰς στάσιν γεμίτην χάριτος, γεμίτην ἀβρότητας, γεμίτην ποιήσων.

Εἰς τὴν φύσιν, εἰς τὴν πραγματικότητα ἦτο ἡ δυνάς, ἡ κατ' ἐξοχὴν ζηλευτή, τὸ ζεῦχος τὸ ἐξάχως ὠραῖον, τὸ ὑπερόχως λεπτὸν, τὸ ἀβρόδον, τὸ ἀποσπένον γλυκύτητα, τὸ

ἀναπέμπον λάμψιν, τὸ προσδίδον αἴγλην καὶ ἰδιαικότητα εἰς τὸ πλαστοῦν τῆς πλήρους νοσταλγίας ἀνθρωπίνης ζωῆς.

Θὰ ἐνόμιζε κανεὶς ὅτι εἰς τὸν ἀτελεστον χρόνον τῆς δημιουργίας, ὁ Πλάστης ἐπωφελήθη μᾶς στιγμῆς ἐμπνεύσεως, τῆς στιγμῆς ἐκείνης κατὰ τὴν ὅποιαν ἔχει πλέον ὁ Θεὸς ἀλλὰ καὶ ὁ ἀνθρώπος καταργάζεται τὰ ἀριστουργήματά του, διὰ τὰ πλάσῃ.

Ἀληθῶς ἔχει καὶ ἡ δημιουργία τοῦ ἀνθρώπου αὐτὴς πᾶς ἐκτίκτως στιγμᾶς δι' ἧν ἀνυφούται ἡ ζωὴ εἰς πνευματικότερον ἰδεῶδες καὶ παρθενεῖται οὗτος τὰς πεζὰς καθημερινὰς μερίμνας τοῦ βίου, ὅπως ἀσθανθῆ τὴν ἀληθεστέραν ψυχικὴν ἀναγέννησιν. . . Εἰς τὴν συρροὴν τῶν κοινῶν τύπων, εἰς τὸ ἄθροισμα τῶν κοινῶν μορφῶν, εἰς τὴν πεζότητα τῶν αἰσθημάτων καὶ τὸ πλῆθος τῶν ταπεινῶν ἐμπνεύσεων, καὶ μέσῃ εἰς



τὸν κόσμον τὸν αἰωνίως ἕμοιον καὶ τὸν ἀεράως σχολαστικόν, ἐξάγονται ἑξαφρα αἱ μορφαὶ αἱ πρωτότυποι, αἱ ὑπάρξεις αἱ πλασμέναι ἀπὸ διάφορον ὕλην, αἱ ψυχαὶ αἱ αἰθέριοι, αἱ συνυφασμέναι καὶ ἔχει πλασμέναι, τὰ ὄντα ἕναι διαγράφουν μίαν ἐξαιρετικὴν, μίαν προνομιοῦχον τροχίαν, ἕναι εἶναι ἐξ ἀρχῆς προορισμένα νὰ ἐκλάβουν τὸ βλέμμα, νὰ ἐπιούρουν τὸν θαυμασμόν, νὰ σκορπίσουν ἄρωμα, νὰ περιβληθῶν μὲ τὸν φωτιστέφανον τοῦ ἀσυλήπτου, τοῦ λαιρευτοῦ, τοῦ τελείου. . .

Παρατηροῦντέ το καλὸ αὐτὸ τὸ σύμπλεγμα.

Ἀφήσατε τὴν ψυχὴν σας ἀνοικτὴν εἰς τὴν ἐντύπωσιν τὴν ὅποιαν ἀφίρει. Ἀνοίξατε τὰ μάτια τῆς ψυχῆς διὰ νὰ συλλάβετε τὴν ἁρμονίαν τῆς ἐμφράσεως καὶ τὴν κλίμακα τῶν ἀβρόδων αἰσθημάτων.

Καὶ δοφρανεθῆτε τὸ ἀπειρῶς λεπτὸν καὶ τὸ ὑπερόχως ἀβρόδον ἄρωμα, ὅπως ἀκτινοβολεῖ ἀπὸ τὴν δυάδα τῶν δύο κεφαλῶν τῶν τόσον γλυκὰ συνυμμένων μεταξὺ των.

Μεταξὺ τῶν δύο κεφαλῶν καινὸν δὲν ἀπομένει. Θὰ ἦτο ἄτοπον καὶ ἄσκοπον ν' ἀφελθῆ περὶ κενότης μεταξὺ τῶν δύο αὐτῶν χαριτωμένων πλασμάτων, ἕναι ἀποτελοῦσιν ἓν ὅλον, συμπληρούμενα μεταξὺ των, ἐξάγοντα τὸ ἓν τὸ ἄλλο, συναρμοζόμενα, ὅπως δύο στίχοι τοῦ Μπαμπίλλ, ἢ δύο τόνοι τοῦ Μπελλίνι.

Ἀτενίσουτέ το ἐπισταμένως μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ προσπαθήσατε ν' ἀντιληφθῆτε τὸ φῶς τὸ γλυκὸ καὶ ἡρεμον, ὅπως φῶς ὑπερκοσμίον μετεώρον τὸ ὅποιον εἰς τὴν Φύσιν ἀνέπεμπον οἱ τέσσαρες ἀκτινοβόλοι ὀφθαλμοί, οἱ κατοπτρίζοντες τὰς διαυγεστέρας ψυχὰς. Τὸ φῶς αὐτὸ βεβαίως ἀχρῶτατον ἀποδίδει ἡ Τέχνη. Τὸ κατασκευάσμα τοῦ ἀνθρώπου, ὅσον ψυχὴν καὶ ἂν ἐβαλλεν εἰς αὐτὸ ὁ καλλιτέχνης, δὲν δύναται νὰ φθάσῃ τὴν φύσιν. Ὅτι ἐξηλθεν ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ ἀνθρώπου, δυνατόν ν' ἀποτελῆ ἕξοχον καλλιτέχνημα. Ὅτι ἡμῖς διενοήθη καὶ ἐξετέλεσεν ἡ Φύσις εἰς στιγμᾶς ὑπερτάτης ἐμπνεύσεως, βεβαίως δὲν δύναται ν' ἀντιγραφῆ καὶ ν' ἀναπυροσταθῆ.

Καὶ ἀπομένει τοιούτοτρόπως ὠραῖον, ἐκτίκτως ὠραῖον τὸ καλλιτέχνημα, ἀλλ' ἔσπερημένον τῆς λεπτεπιλέπτου, τῆς τελείως ἐκδηλουμένης

ψυχής, την όποιαν μόνον εις την φυσικήν, την πραγματικήν των δύο αδελφών δυάδα έπρεπε ν' αναζητήση κανείς.

Διότι πώς θά ήδύνατο ν' αναπαραστήση ο χροιστήρ του ζωγράφου και πώς ν' αποτυπώση του φωτογράφου ο φακός, την υπέρροχον φύσιν, ήτις δηρμήρευεν εμπνευσμένως τάς καλλιτέρας μουσικάς σελίδας;

Πώς θά ήδύνατο εις την εικόνα ν' αποδοθῆ τὸ βαθὺν αίσθημα τῆς καλλιτεχνικῆς αντίληψεως, διὰ τοῦ όποιου ἡ ποιητικῆ, ὡς πλάσμα εμπνευσμένης φαντασίας κόρη, κατώρθωνε νὰ μεταδίδῃ ἀπὸ τοῦ ψυχροῦ καὶ ἀνεκφράστου χάρτου, τάς μελωδίας καὶ τὰ καλλιτεχνήματα;

*

“Ω! Ἡ μελαγχολία τοῦ διὰ παντός αβυσθιέντος μουσικοῦ ταλάντου!

Τίς δὲν τὴν ἐνθυμῆται προβάλλοντιν εις τὴν αἴθουσαν τοῦ Ὁδείου, οὗ τοποῦτον θριαμβευτικῶς ἐμελλε νὰ τιμήσῃ τὴν ἀποστολήν, ἐν παλλεῦκῳ περιβολῇ, ἔμπλεων νεανικοῦ σφύγγου καὶ κάλλους ἀπαρμιέλλον;

Τετραετίαν ἤδη δλόκληρον ζηλοτύπως ἡ Ἀττικὴ γῆ κρύπτει τὰ τόσα ἄνετρα τῆς ποιητικωτάτης ἐκείνης υπέρροχου καὶ ἡμῶς κανεὶς δὲν λογοποιεῖ αὐτὴν γλωσσῶν παρὰ τὸ κλειδοκύμβαλον, μετὰ τοὺς λεπτοφυεῖς δακτύλους πετιῶντας ὡς λευκαὶ χρυσαλλίδες ἐπὶ τῶν πλήκτρων αὐτοῦ, καὶ κανεὶς δὲν θεωρεῖ αβυσθιέντα τὸν ἐνθουσιασμόν, ὃν ἡσθάνετο ἀπὸ τοὺς ἐκταραμένους τόνους, οἵτινες ἐξήρχοντο ἐνίμυξέ τις, ἀπὸ τὸ πτερόνισμα ἐκεῖνο τῶν δακτύλων, διὰ νὰ θωπεύσῃαι γλυκύτατα τὴν ψυχὴν μας...

Ἐν μικροτέρῳ ἡλικίᾳ υπῆρξε τὸ εἶδωλον τοῦ ἔρωτος τῆς τελευταίας λογοποιῆς εμπνεύσεως τοῦ γλυκύτατου ποιητοῦ τοῦ «Ἀστρου τῆς Ἀγάπης».

“Ὅσοι ἀπήλυσαν τοῦ ἐκτάκτου δάδρου τῆς θεοπτότερου κόρης, ὅσοι ἡσθάνθησαν ἐμποτισμένην τὴν ψυχὴν των ἀπὸ τὸ μυστήριον τῆς μετὰ πάθους, μετ' αἰσθημάτων, μετ' ἰδιωφυῆς ἐρημηνομένης μουσικῆς, ὅσοι τὴν ἤκουσαν λαλοῦσαν μετὰ τὴν υπερόχου γλωσσῶν καὶ ἐμυνηχοῦσαν τὰ σημεῖα καὶ ἐμφοσῶσαν ζῶντιν εἰς τὸν Σοπέν, αἰσθάνονται καὶ τώρα ἀκόμη βαθύτερον τὸ κενὸν τὸ ἀπλήρωτον τῆς καρδίας.

Καὶ ἐπάνω ἀπὸ τὴν ἄστρον κεφαλὴν ὡς νὰ περιῦπται εἰσέτι τὸ θέλγητρον τῆς θείας τέχνης, τῆς όποιου υπῆρξεν ἡ προνομοῦχος ἱεροφάντης, διότι ὅπως αἱ Δρυίδες τῆς Γαλατικῆς θεογονίας, τὴν μεγάλην καὶ ὑψηλὴν θεογονίαν τῆς Τέχνης, τὴν ἤσκει υπερόχου, λατρεύουσι καὶ πιστεύουσι τὴν μεγάλην ψυχὴν τὴν όποιαν κρύπτει ἡ Τέχνη, τὴν μελωδικὴν προήν, ἣν περικλείει ὁ ἐνδιάθετος κόσμος, ὁ κινῶν τὰ δάκτυλα κατ' εμπνευσιν ἀγοπέραν.

Ἐσίγησεν ἡμῶς πλέον ἡ πανεύμορφος καλλιτέχνης: Τώρα δὲν λαλεῖ τὴν γλώσσῃαν τοῦ μυστηρίου ἢ διαδοχῇ ἢ ψυχρὰ τῶν τόνων καὶ ἂν ὡς

μνημόσυνον τῆς ἀποπτώσεως ψυχῆς ἐπεχείρει κανεὶς νὰ ἐρημηνοῖ ἑκάστη τὰ όποια ἐκείνη ἡρημνευεν, ἡ ἐρημνεῖα θά ἦτο ψυχρὰ καὶ πένθιμος ἀπομιμῆσις, ἐπιτέλουσα τὴν συναίσθησιν τῆς ἀπολείας καὶ δίππουσα βαθύτερον τὸν μελανὸν πέπλον, ἐκεῖ ὅπου ἡ φύσις ἐσίγησεν καὶ ἡ τέχνη ἐσβέσθη... Ἀποτίλβον μετέωρον ἐν σαρφειδίῳ οὐρανίῳ στερεώματι, περιλαμπῆς ἀδάμας, ἐν αὐτῷ ἀκαριαίως ἐξήστραψε καὶ ἀκαριαίως ἐξηφανίσθη...

Καὶ κλαίει τώρα ἡ μεγάλη θεογονία τὴν ὠραίαν ἀριστοτέχνηδα καὶ κλαίει ἡ μήτηρ φύσις τὸ προνομοῦχον τέκνον.

Καὶ ἐπάνω ἀπὸ τὸ μελαγχολικὸν πετάγραμμον περιπλαῦται τὸ πένθος τῶν μελανῶν σημείων. Ἄνω ἐκεῖ εἰς τὰς γουμμιάς παρατεταγμένα, ἀπομένον ὡς θλιβερόν μνημόσυνον ἐνδὲς σκληροτάτου καὶ ἀδίκου θανάτου...

*

Ἡ τέχνη, ἡ διαιωνίζουσα εἰς τὴν μνήμην τῶν μεταγενεστέρων καὶ τὰς κοινότερας μορφὰς καὶ τὰ μᾶλλον ἀσίμωτα πλάσματα, ἐζήτησε τὴν φροῦν αὐτὴν νὰ διαθέσῃ ὅλη της τὰ μέσα καὶ νὰ σπαταλήσῃ ὅλην της τὴν εἰδικότητα.

Καὶ ὅτι πύργωγεν εἶναι ὅτι τελειότερον ἡδύνατο νὰ παραγάγῃ.

Ἀλλὰ ὁ **Marx Roger** λέγει κάποιον «Τὸ καλλιτεχνικότερον τοπίον τῶν μεγάλων μας τοπιογράφων, τὸ εὐχρισκὸν ἀγοραστὰς ἀπὸ διακοσίων χιλιάδων φράγγων, δὲν ἀξίζει τὸν ἄπλοῦν καὶ ἀπείριστον ἀγρὸν τὸν όποιον ἡμπορεῖ κανεὶς ν' ἀγοράσῃ πρὸς 10 φράγγα τὸ στρέμμα».

Καὶ παρόμοιον συνέβη καὶ τὴν φροῦν αὐτὴν.

Μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι τὸ πρωτότυπον δὲν ἦτο ἄπλοῦς καὶ εὐθηνῶς ἀγρός, ἀλλ' ἦτο τὸ ἀνθισμένον καὶ ἐξαιρετικὸν τοπίον, τὸ ὠραῖον καὶ υπέρροχον δημοῦργημα τὸ όποιον θά ζήσῃ εἰς τὴν μνήμην ὅλων ἐκείνων ὧν ὁ ὀφθαλμὸς ἐσταμάτησεν ἐπὶ τῆς δυάδος διὰ ν' ἀναπνεύσῃ, διὰ νὰ θανατώσῃ, διὰ νὰ εμπνευσθῇ...

*

Θά ζήσῃ.

Πραγματικῶς θά ἦτο ἀδικία ἂν τὰ ἐκτακτὰ αὐτὰ προϊόντα τῆς δημιουργίας ἦσαν καταδικασμένα εἰς τὸν βυζανῶν βίον τῆς γῆρας υπέρροχου.



Δὲν θὰ ἤξιζον οὐτε τὴν ἐμπνευσιν οὐδὲ τὸν κόπον τοῦ Πλάστου πρὸς δημιουργίαν τοιοῦτων θαυμασίων πρωτοτύπων, ἂν ἐπρόκειτο τὰ προτύ-
ποτα ταῦτα νὰ λαμβάνουν τὴν τέχνην τῶν καταδίκων εἰς λήθη καὶ εἰς ἀνεπιστορεπτεὶ πάροδον.



Τὸ ἔργον τότε θ' ἀπέμενεν ἀνοχὸς καὶ ὁ θιασασμός
μῆς καὶ ἡ λαοφιλία μῆς κατ' ἀνάγκην ἐπάρεπε νὰ περιο-
ριζήται εἰς τὴν σιγήν τοῦ παρόντος.

Ἐδτεχνῶς ἴμωσ!...

Πρὸ τῶν ἐκατότων ἀδίων κορυφοτεργημάτων τῆς
πλάσσεως, ὁ χρόνος περὶ ἓν σεβασμῶν καὶ ἀποδιωμάζει.

Ἡ λήθη προσκλίνει ἐνώπιόν των ὀμιλογοῦσα τὴν
ἦταν τῆς, ὅπως αἱ μύθοι μίγρουν τῶν παρρησιῶν
πρὸ τῆς μαθητευομένης βασιλοπούλης.

Ἰῶσι των ἀπλοῦται ἡ ἀνομιότης, ἡ ἀνομιότης τῆς
ἀναμνήσεως, τὸ κράτος τῆς βουροχῆς καὶ τῆς ἀλήτου
λαοφιλίας.

Δημιουργεῖται περὶ αὐτὰ μία φωτεινὴ ἀτμοσφῆρα
κροτοῦσα διαρκῶς ἀνοικτοῦς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς
ψυχῆς, ὅστινες ἀπὸ τὴν μνήμην αὐτῶν καὶ ἀπὸ τὴν
ἀνίμνησιν, ἀνυπαύοντι ἐκ τοῦ καθημερινῶ περὶ
θεάματος, ἐκ τῆς ἀνθρωπίνης ματαιότητος...

Θὰ ζήση.

Καὶ ἀπὸ τὴν ζοὴν αὐτὴν τὴν ἰδεώδη, τὴν ζοὴν
τῶν ὀνειρῶν θὰ βυλασμοῦσιν οἱ πόνοι τοῦ προῖδρον
καὶ προσωρινῶν ζωισμοῦ καὶ θ' ἀντλήσῃ ἡ ψυχὴ
τῶν ἀπομερόντων τὴν ἐργαστέωσιν καὶ τὴν ἐλπίδα.

Αὐτὴ ὁ προσωρισμὸς τῶν πλουσιμάτων ἀδίων δὲν
περιορίζεται εἰς τὸ ἀπέχουσι βραχὴν διάστημα—κατὰ
τὸ ὅποιον μένον μιάζῃ μῆς.

Ἐπεκτείνεται ἀκόμη ὁ προσωρισμὸς των καὶ εἰς τὸν
κόσμον τὸν ἑπερίνω ἡμῶν, τὸν κόσμον τὸν ἀληθῆ καὶ
τὸν αἰώνιον. Μεταξὺ αὐτοῦ τοῦ κόσμου καὶ τοῦ ἰδικῶ
μῆς, αὐταὶ αἱ ψυχὰ ἀποτελοῦν τὸ ἀνδρειπῶν νῆμα,
τὸν δρόμον τῆς πνευματικῆς ἐπικοινωνίας.

Καὶ δι' αὐτὸ τὸ δημιουργημὶ δὲν χάνεται.

Θὰ ζήση!



ΕΚ

ΚΑΤΟΝ ἔτη παρήλθον ἀπὸ τῆς γεννήσεως τοῦ γλυκυτάτου



(Ἐγραφέων ἐκ σπανίας καὶ πολυτίμου φωτογραφίας
χρησιμοθεσίας ἦντιν ὑπὸ ἑπιφανοῦς ἐν ἑτα-
μινῶν λόγῳ)

Ὁ ἔξοχος καὶ ἰδιαιτερότατος τοῦ αἰῶνός
μῆς ποιητῆς, ὁ ἄριστος ἐρωτικόθῃ προσάγειος ἡ
ἐκατονατηρία, ἐγεννήθη τὴν 1 Δεκεμβρίου
1799, ἔζησε τὰ τελευτήσῃ ἐτῆ τῆς ζωῆς των ἐν
Παριούσι, τὴν φιλιότερον των θετὴν πατρίδα καὶ
ἔθανε τῇ 1849 ἐν ἔστυ τινὶ ἀνόσῳ καθηλω-
μένῳ ἐν τῇ γλῆνι των ἐπὶ φρικτῶν νοσήματων
τοῦ νοσητῶν μελοῦ πρὸς ἐλθόν εἰς κατέ-
στασιν ἀκελετοῦ, ὡς γοῖται ὁ Γερμανὸς, καὶ πα-
σχῶν τὴν ἀφῆν ψυχῆς ζωῆς ἀπὸν ἀσθένειαν.

λοὺν τοὺς Γερμανοὺς μετοικούντας εἰς ξένην χώραν. Πιθανῶς νὰ ἦναι

ὅσον καὶ ἐκκεντρικοῦ ποιητοῦ,
καὶ οἱ πολυπληθεῖς θαυμασταὶ
του προσήλθον παρὰ τὸν τάφον
τοῦ Ἄινε, αὐτοῦ ὅστις ἠσθάνθη
τόσον ὅλα τὰ ἀνθρώπινα αἰσθή-
ματα καὶ ὑπέφερεν ὅλας τὰς
ἀνθρωπίνους δυστυχίας.

Ἦτον ἐξηκονταετής ὅταν μετὰ
τὴν ψυχικὴν ἀσθένειαν, ἣτις τὸν
ἐξήντησεν, ἐπῆλθε τὸ πρῶτον
καὶ ἡ πνευματικὴ. Ἐτραυλίξεν
ὀμιλῶν καὶ ἡ δρασίς του ἐξησθέ-
νει. «Τὰ μάτια μου θαμπώνουν
ὁσημέραι, ἔλεγεν, ἀλλ' ἐγὼ σὺν
τ' ἀηδόνι τραγουδοῦ καλλίτερα».

Αἱ Γερμανικαὶ ἐφημερίδες ἔγρα-
ψαν ἀναγγέλλουσαι ὅτι ὁ ποιη-
τῆς των ἔπαθεν ἀπὸ παραλυσίαν.
Τότε ὁ Ἄινε μετὰ τὴν καυστι-
κὴν ἐκείνην εἰρωνείαν του, μετὰ
τὸ γλυκὺ παίραγμα του ἔγραψε:

«Ἀμφιβάλλω ἀκόμη ἐν οἱ
πατριώται μου ἔδωσαν τὸ ἀκρι-
βὲς ὄνομα τῆς ἀσθενείας, ἣτις
με κατέλαθεν. Ἴσως εἶναι ἀσθέ-
νεια τὴν ὅποιαν ὀφείλω εἰς τὸν
πατέρα μου, ἴσως εἶναι ἀσθέ-
νεια ἐξ ἐκείνων, αἵτινες προσβάλ-
λουν τοὺς Γερμανοὺς μετοικούντας εἰς ξένην χώραν. Πιθανῶς νὰ ἦναι

Γαλλική μαλακνίσις, πιθανώς όμως και Γερμανική φθίσις, τῆς σπονδυλικῆς στήλης».

Ἐν τῷ μεταξὺ ἡ ἀσθένεια ἐπροχώρει. Ἐγκατεστάθη εἰς τὸ Πασσὺ διὰ ν' ἀλλάξῃ τὸν ἀέρα. Ἀπὸ ἐκεῖ ἔγραψε πρὸς τὴν κυρίαν Κομπέρ, τὴν ὁποίαν ὠνόμαζε «καλὴν του μάγισσαν» ὅπως ὁ Μυσσέ τὴν ὠνόμαζε «μουσάν του».

«Ἄν ἔγῃς καμμιά ἡμέρα περίπατο στάσου στὸ Πασσὺ δύο λεπτὰ γιὰ νὰ ἴδῃς ἓνα πτωχὸν ποιητὴν, παρῆλυτον.

Ἐργαῖος Ἄινε.

Ἡ ἀσθένεια, ἣτις ἐκράτει τὸν Ἄινε κλητῆρα, οὐδόλως ἐπηρεάσε τὸ πνεῦμά του καὶ τὴν εὐδιαθεσίαν του. Μίαν ἡμέραν ὁ γιατρός του τὸν ἐστηθοσκοπήσε.

«Μπορεῖς νὰ σφυρίζῃς;» τὴν ἐρωτᾷ. «Δυστυχῶς, οὔτε τὰ τραγοῦδια τοῦ Σαρὶθ» ἀπήντησε.

Τὴν προτεραίαν τοῦ θανάτου του κάποιος φίλος τὸν ἠρώτησεν ἂν συνδηλλάχθη μετὰ τοῦ Θεοῦ καὶ ἐκεῖνος ἀπήντησεν εὐθύμως:

— Ἔσο ἡσυχος, φίλε μου. Ὁ Θεὸς θὰ μὲ συγχωρήσῃ. Αὐτὴ εἶναι ἡ δουλειά του.

Ὁ διάσημος Οὐγγρος ἰατρός Γερσούμων κατέρωθε νὰ τοῦ δώσῃ ὀλίγας δυνάμεις τὰς ὁποίας ἐκεῖνος ἐχρησιμοποίησε διὰ νὰ μεταβῇ εἰς τὸ Λουβρον καὶ νὰ μείνῃ ἐν ἐκστάσει πρὸ τῆς Ἀφροδίτης τῆς Μήλου.

«Ἄ! γιατί νὰ μὴ πέθαινα τὴν ὥρα ἐκείνη, ἔλεγε βραδύτερον. Τὶ θάνατος ποιητικὸς, θεσπέσιος, εἰδωλολατρικὸς. Αὐτὸς μοῦ ἤξιζε».

Τὴν νύκτα τῆς 14ης Φεβρουαρίου 1849 ἠσθάνθη ἑαυτὸν χειρότερα.

— Θὰ ὑποφέρω λοιπὸν πολὺ;

Ἡ φωνὴ του ἦτο σταθερὰ καὶ ἡσυχος.

— Ναί, ἀπήντησεν ὁ ἰατρός. Σὰς ὑπεσχέθην νὰ σὰς ἀναγγεῖλω τὴν ὥραν. Ἴδού την. . . ἔφθασε.

— Εὐχαριστῶ, φίλε, εἶπεν ἀπαθῆς ὁ Ἄινε.

— Ἐχετέ καμμίαν τελευταίαν σύστασιν νὰ μοῦ ἀπευθύνετε;

— Ναί, ἀπήντησεν ὁ ποιητῆς ἡ σύζυγός μου κοιμᾶται. Μὴ τὴν ζυπνήσῃς. Πάρετε ἀπὸ τὸ τραπέζι ἐκεῖνα τὰ ἄνθη, ποῦ ἠγόρασε σήμερον τὸ πρωί. Καί... βάλετέ τα ἐδῶ... ἐδῶ στὸ στήθος μου... Εὐχαριστῶ.

Καὶ μεθυσκόμενος διὰ τελευταίαν φοράν ἀπὸ τὴν εὐωδίαν των ἐψιθύρισε:

— Ἄνθη μου, ἄνθη μου! . . . Πόσον ὄρατα εἶναι ἡ φύσις . . .

Ἦσαν τὰ τελευταῖά του λόγια.

ΣΑΜΠΡΟΛ



1

Ὅταν κοντάτης κάθομαι,
Θαρῶ, πῶς μοῦ γυρῆζει τὸ μυαλό.
Θαρῶ, πῶς εἶμαι πλοῦσιος;
Τὸν κόσμο ἀγοράζω καὶ πουλῶ.

Κὶ ὅταν μοῦ φύγῃ ὕστερα,
Καὶ μείνω καθὼς πρῶτα μοναχός,
Ἦάνε τὸ πλοῦτή δλα μου,
Καὶ σὺ ζητιάνος γίνομαι φτωχός.

2

Γερμῆνος ἔς τὸ κατάρτι ἐκεῖ,
Μετῶ τὸ κάθε κύμα.
Γεῖά σου, Πατριδα μου γλυκὴ!
Καὶ φεύγομε. Τὶ κρίμα!

Ἄπὸ τὸ σπῆτι της περνῶ
Τὸ παραθύρι νάτο!
Κυτάζω ἀπάνω, καὶ ποινῶ
Κανεῖς δὲ βλέπει κάτω!

*

Ἄχ, δάκρυ κάμς νὰ σταθῆς,
Ὡς ποῦ νὰ βλέπω μόνο. . .
Κοί σὲ, καρδιά, μὴ βαγισθῆς,
Ἄπ' τὸν καλὸ τὸν πόνο.

3

Ὅπου πέσῃ ἓνα μου δάκρυ,
Γίνετ' ἄμορφο λουλουδί,
Κὶ ὅπου πάς στεναγμός μου,
Γίνετ' ἀηδονισὺ τραγοῦδι.

Ἐκ' ἀγάπα με, . . . νὰ γείνουν
Τὰ λουλουδία δλα διὰ σου,
Καὶ νὰ τραγουδοῦν ἀηδάνια
Ἐν τὰ παρὰθύρά σου.

4

Ματι μὲ μάς σὲ θαρῶ;
Ξεχνῶ καὶ λῆθη μου καὶ πόνο.
Φιλῶ τὰ χεῖλιά σου; Θαρῶ
Ξαναγεννηθῆμαι, ξαναγεῖνωμα.

Ἐ τ' ὄσπρι σου στήθια ἀκουμπῶ;
Ὁ οὐρανὸς ἐπαρὸς μου ἀνοίγει.
Μοῦ λῆς ἀγάπια; Ἐ ἀγαπῶ;
Κλαίω. . . τὸ δάκρυ μου μὲ πνίγει.

5

Νᾶξεραν τὰ λουλουδάκια,
Ἡ καρδιά μου πῶς πονεῖ,
Θὰ ἐδάκρυζαν μαζὴ μου,
Νὰ μοῦ γιάνουν τὴ πληγὴ.

Νᾶξεραν τὰ ἀηδονάκια,
Πῶς εἶμ' ἀρρώστος βαρεῖά,
Θὰ μοῦ τραγουδοῦσαν δλα,
Εὐθυμῆ παρηγοριά.

Νύξιναι φιλιά ε' εστίμαι,
Πόσω αιλώ και πονώ,
Εύαιφαιεν νά μοῦ μιλάσαν,
Κίω ἀπό τόν σφραγιά.

Ἄχ! Κανένα δέν τό ξέρει,
Καί τό ξέρει μόνο μι...
Κένη παύσαμε κομμάτια
Τή φρενιά μου τήν καρδιά.

6

Ἄχ, νά ἤμουν τό χαράκι,
Ποῦ πλῆγει τῶ σφραγιά της!
Νά τραγουδάγα ε' ε' αὐτά της
Ὅσα ἔρωτικά
Ξέρω ρωτικά.

7

Ζαλιφία είναι τῶ μάτι σου,
Ποῦ βλέπουν και μιλοῦνε,
Χιρά σ' ἐκείνο τῶ θνητό,
Ποῦ γλοκοχαίρετον.

Ρωπαίναι νά τῶ χεῖλι σου,
Ποῦ ἄλλαι νά ἤρθουν!
Χιρά σ' ἐκείνο τῶ θνητό,
Ποῦ σ' ἀγαπῶ τοῦ ποῦνε.

Δαμάνα νάσ ἡ καρδουλά σου,
Ποῦ λάμπει και ἀστρίφται.
Χιρά σ' ἐκείνο τῶ θνητό,
Ὅσου γ' ἐκείν ἀνέφται.

Ἄχ, νά τόν ἔξεραι αὐτόν,
Καί νά τόν εἶρω μόνο!
Ἐγώ τήν εὐτυχία του
Ἐγώ τῶ τήν τελειώνα.

8

Ὅποιος πρωταγαπῆ είναι ἄνδρ,
Κί ἄσ ἀγαπῶ ἀπελπισμένος,
Ὅποιος ἀνέλπισται ζευγαυῆ,
Εἶναι ἐρελλός... εἶναι δαιμονισμένος.

Ἐτίτοις ἐρελλός ἐγώ, ζευγαυῆ
Χιρίς ἀγάπη νά προσμένω!
Ἦλιος, φηγύρι, ἀστρα μὴ γελοῦν,
Κ' ἐγώ γελῶ μαζί τους... και πεθαίνω!

9

Μαγ πλῆγωσες ἀπ' τῶ φιλιά ε' ἀγαπῶ
Φιλιά το πάλαι... φιλιά νά τῶ γίνης.
Κ' ἄν δέ τελειώσης, μάτια μου, ὡς τῶ δαίλι,
Ἐχεις καιρό, μὴ βιάζου, ποσφράνεις!

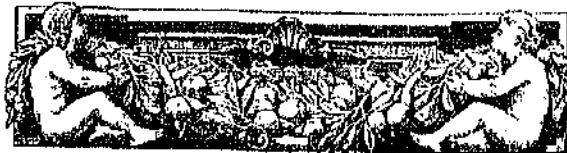
Ἐχεις καιρό, Ἦ νύχτα είναι δική σου,
Δική σου ἄλη, γιῆρινα χρυσή!
Τι δέ μπορεί νά γίνης τῶ φιλιά σου
Σέ μιᾶ νυχτιά! Τό ξέρω ἐγώ και σὺ.

10

Ἀληθεια, μὴ ἐχθρέβου;
Ἄλλαξες τόσο, φῶς μου;
Γιᾶ συλλογίσου το καλά,
Ἦ ἄ τῶ πῶ τοῦ κόσμου!
(Μεταφράσεις)

Στόμα γλοκό, κοράλλινο,
Ποῦ μ' ἐκακολογούσες,
Λησιμόνησες τόν ἄνθρωπο,
Ποῦ εἶν γλοκοφιλοσες;

ΑΓΓΕΛΟΥ ΒΛΑΧΟΥ



ΕΚ ΤΩΝ ΕΡΩΤΙΚΩΝ ΠΟΙΗΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΙΝΕ

ΕΙΣ ΠΕΖΗΝ ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΝ

«ὦ! μὴ ὀρκίζου και μόνου φιλιά δίδε μου· δέν πιστεύω τοῦς ἔρωτους τῶν γυναικῶν. Τῶ λόγια σου εἶναι γλυκά, μ' ἀκόμη πειῶ γλυκῶ εἶναι τῶ φιλιά ποῦ σοῦ ἐπῆρα. Σ' ἔχω δική μου και θαρρῶ πῶς τῶ λόγια δέν εἶναι ἡ ματαία πνοή.»

«ὦ! ὀρκίζου, πολυαγαπημένη μου, ὀρκίζου πάντα· πιστεύω ὅτι και ἄν εἶπῃς. Ἀφίνομαι στὴν ἀγκαλιά σου, και θαρρῶ πῶς εἶμ' ἐστολισμένος· θαρρῶ, πολυαγαπημένη μου, πῶς θά μ' ἀγαπᾷς αἰωνίως και ἐτι πλειότερον χρόνον!»

«Ἐλησιμόνησες λοιπόν ἐντελῶς ὅτι ἐπὶ μακρὸν εἶχα δική μου τήν καρδιάν σου, τήν καρδουλά σου τήν τόσω γλυκειάν, τόσω πλῆνον και τόσω χαριτωμένην, ὥστε τίποτε εἰς τόν κόσμον δέν ἔμπορεῖ νά ἦναι πλέον χαριτωμένος και πλέον πλῆνον;

«Ἐλησιμόνησες λοιπόν τήν ἀγάπην και τόν ἀπελπισμόν τῶ ὅποια συνεῖχον συγγρόνως τήν καρδιάν μου;... Δέν ἔξεύρω ἄν ἡ ἀγάπη ἦτο μεγαλειτέρα τοῦ ἀπελπισμοῦ, ἔξεύρω ὅτι ἦσαν ἐπαρκῶς μεγάλα ἀμφοτέρα.»

«Σ' ἀγάπησα και σ' ἀγαπῶ ἀκόμη! Και ὁ κόσμος ἄν χαλάσῃ, ἀπὸ τῶ χαλάσματά του θά ἐξορμῶσιν εἰσέτι τῆς ἀγάπης μου αἱ φλόγες!»

«Τῶ Τραγοῦδια μου εἶναι φαρμακεμένα· πῶς ἔμπορῶσαν νά ἦναι διαφορετικά; Ἐσταξες φαρμάκι· στῆς ζωῆς μου τῶ ἄνθος.»

«Τῶ Τραγοῦδια μου εἶναι φαρμακεμένα· πῶς ἔμπορῶσαν νά ἦναι διαφορετικά; Φέρω ἐν τῆ καρδιᾷ σμῆνος φειδιῶν και σένα, πολυαγαπημένη μου!»

«Ἐκλαυσα σ' ὄνειρό μου· σέ ὄνειρεύθηκα νεκράν· ἐξύπνησα και δάκρυα ἔρρευσαν ἀπὸ τῶ μάτια μου.»

«Ἐκλαυσα σ' ὄνειρό μου· ὄνειρεύθηκα πῶς με ἀφίνες· ἐξύπνησα και ἐκλαυσα πικρά ἐπὶ μακρὸν ἐτι.»

«Ἐκλαυσα σ' ὄνειρό μου· ὄνειρεύθηκα ὅτι με ἀγαπούσες ἀκόμη· ἐξύπνησα και ὁ χειμᾶρος τῶν δακρύων μου βέει πάντοτε!»

«Πρόκειται νά ἐνταφίσω τῶ γεγηρακότα και μογῆρᾶ τραγοῦδια, τῶ βαρειά και πένθιμα ὄνειρα· πηγαίνετε νά μοῦ φέρετε ἕνα μεγάλο φέρετρον!»

«Θά βάλω μέσα πολλὰ πράγματα, καθὼς θά ἴδῃτε· πρέπει τῶ φέρετρον αὐτό νά ἦναι μεγαλειτέρα ἀπὸ τήν μεγαλειτέραν κἀδην τῆς Ἀιδελθέρρης.»

«Πηγαίνετε ἐπίσης νά μοῦ φέρετε λάρνακα ἀπὸ στερεαῖς και παχειῖς σανίδες· πρέπει νά ἦναι μακροτέρα τῆς γεφύρας τῆς Μαγεντίας.»

» Και φέρτε μου επίσης δώδεκα γίγαντας πλέον σπιθαρούς από τον Άγιον Χριστόφορον του επί του Ιγίου καθεδρικού ναού της Καλονίας.

» Πρέπει να μετακομίσουν το φέρετρον και να το βρουν εις την Θύλασαν ένα τόσο μεγάλο φέρετρον απαιτεί μεγάλον λάκκον.

» Ήξευρετε δικί πρέπει το φέρετρον αυτό να ήναι τόσο μεγάλον και τόσο βαρύ; Διότι θα ένακοθέσω εν αὐτῷ τὴν ἀγάπην μου και τὰ βράσανά μου!»

✽

Και ἄς ἐνθυμηθῶμεν ἤδη διὰ τὴν μειδίασαμεν εἰρωνικῶς ὡς θὰ ἐμεδίᾳ αὐτὸς οὗτος ὁ Χάινε, ὅτι δὲν ἔτυχεν ὁ μέγας ποιητὴς νεκρικῶν τιμῶν παρὰ τῆς ἐπισήμου Γερμανίας. Ἄς ἐνθυμηθῶμεν ἐπίσης, ὅτι ἀπέβη μάταιος και ἥλιος ἀνίσχυρος αὐτὸς οὗτος ὁ διάπυρος πόθος μιᾶς πανισχύρου Αὐτοκρατείας, ἵνα ἰδρῶθῃ τέλος ὁ ἄνδρας αὐτοῦ ἐν γερμανογλώσσῳ γῆρα. Ἄς διαλογισθῶμεν δὲ ὅτι ἡ ὑπερτότη αὐτῆ μεταθανάτιος τῆς τύχης εἰρωνεία θὰ ἦναι ἰδιαιτάτη ἡδονὴ διὰ τὸν κορυφαῖον τοῦτον τῶν εἰρωνῶν, ἐκεῖ ὅπου ἤδη ἴσως ὑπάρχει. Μῖτα δὲ ἄς μὴ λησμονῶμεν ὅτι ἡ κατ' ἐξοχίην νομας Αὐτοκρατεία εἰς τὴν Κέρκυραν μετέφερε τοῦ ἐκλεκτοῦ τῆς ποιητοῦ τὴν λατρείαν, ἰδρύσασα νενοτάφιον ἐν μέσῳ ἐβδομήκοντα χιλίων ρόδων. Ἐν μέσῳ οὗτω τοῦ ἀρώματος τῶν ρόδων, ὅπερ ὑπὲρ πάντα ἡγάπα τ' ἀρώματα ὁ ποιητὴς, οὗ ἔτι και νῦν αἰ ἱρατισθῆκαί ἐγκλείσασθαι τότε φορτία θλα ρόδων, εὐωδιάσι τὴν ἀληθῆ εὐωδίαν τοῦ ἔρωτος, ἐν μέσῳ, λέγω, τοῦ ἀρώματος τῶν ρόδων.— τοῦ κυριώτατα προσομοιάζοντος πρὸς τὴν ἐρωτικωτάτην και λυρικωτάτην και εἰρωνικωτάτην ποιήσιν του, — τοῦ ἀρώματος τῶν ρόδων, περὶ οὗ εἶπε ποτε γαλλῆτις συγγραφεὺς ὅτι προδίδαι ποιῶν τινα ὀριμότητα, ἀξίτητα αἰγμηράν, ἐν ἧ αἰσθάνεται τις τὴν ἄκανθον!

ΙΩΝ



✽ ΑΡΑΒΙΚΟΣ ΔΕΙΠΝΟΣ ✽



ΤΑ ΔΡΑΜΑΤΑΚΙΑ ΤΗΣ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗΣ ΖΩΗΣ

ΟΜΟΙΟΠΑΘΗΤΙΚΩΣ

ΝΟΙΘΑ τὸ γράμμα εἰς τὸν φάκελλον τοῦ ὁποῦ ἀνεγνώρισα μὲ πολλὴν μου ἐκπληξιν τὸν χαρακτῆρα τῆς Λίνας. Καὶ ἐδιάβασα μὲ περισσοτέραν ἀκόμη ἐκπληξιν.

Νίκο,

» Μόλις λάβης τὸ παρὸν ἔλα ἀμέσως εἰς τὸ σπῆτι. Εἶναι ἀπόλυτος ἀνάγκη νὰ σὲ ἰδοῦ. Μὰ ἀπόλυτος. Σὲ περιμένει.

Λίνα.

Μὲ περιμένει; Εἶναι ἀπόλυτος ἀνάγκη νὰ μὲ ἰδῇ; Μὰ ἀπόλυτος;

Τί τρέχει ἐπὶ τέλους;

Ἐγὼ πρὸ ὀλίγου ἀκόμη, πρὸ ἡμισίας ὥρας, ἤμην ἐκεῖ. Καὶ δὲν μοῦ εἶπε τίποτε. Καὶ δὲν εἶχε τίποτε. Ὀμιλήσαμεν ὅπως πάντοτε διὰ χλιαρά πράγματα, εἶπαμεν διὰ τὸ χθεσινὸν κοντσέρτον, διὰ τὴν ἀποφινὴν παράστασιν, διὰ τὸν χορὸν τῆς Γαλλικῆς πρεσβείας, διὰ τὸ θαυμάσιον πλοῖον ποῦ εἶχε φθάσῃ εἰς τὸν Πειραιᾶ μὲ τετρακοσίους περιηγητάς.

Τίποτε ἄλλο.

Ἐπειτα ἤπια τὴν μαστίχα μου και ἡ Λίνα μοῦ εἶπεν, ὅπως πάντοτε.

— Ἐλα. Fais les malles!

— Δοκίμῳ καλὴν ὄρεξιν.

— Ἀλήθεια, κάθεται νὰ φάμε;

— Ὅχι, εὐχαριστῶ. Θὰ πάω στὸ σπῆτι μου γιατί ἔχω νὰ γράψω.

— Ἐὖ ἀπόγευμα ὁξρότης νωρὸς ἔ;

— Ὅσον μπορῶ ἐνωρίτερα.

Ἐὖ ὅσον μπορῶ ἐνωρίτερα ἐσήμερον εἰς τὰς πέντε. Κάποτε μάλιστα και στὰς ἕξ.

Τώρα ὁμως ἐζητούμην ἀπὸ τὰς δώδεκα.

Περίεργον! Πολύ περίεργον!

Χρόνια τώρα, δὲν ἐνθυμούμαι ἀκριβῶς πόσα, ἤμην τακτικώτατος εἰς τὸ σπῆτι τοῦ φίλου μου Περικλῆ καὶ τῆς φίλης μου τῆς Λίνας.

Φίλοι καὶ οἱ δύο. Ὅσοι νομίζουν ὅτι μεταξύ ἀνθρώπων διαφορετικοῦ φύλου δὲν εἶναι δυνατόν νὰ υπάρξῃ φιλία, ἀγνὴ καὶ ἀδόλος, ἄς μοῦ κάμουν τὴν χάριν νὰ μᾶς ὑπολογίσουν ὡς ἐξαίρεσιν.

Μὲ τὸν Περικλῆ εἴμεθα συμμαθηταὶ καὶ ἐβγάλαμεν μαζῆ ὅλο τὸ σχολεῖον. Εἴχαμε κοινὰ τὰ ὄνειρα, κοινούς τοὺς πόθους, κοινὸν τὸ πορτοφόλλι, κοινὴν τὴν σιγαροθήκην. Ἡ Λίνα πάλιν ἦτο κοριτσάκι τῆς γειτονιάς, μὲ τὸ ὅποιον ἀνετραφίκαμεν, μαζῆ ἐπαίξαμε τὸν σιδηρόδρομον, τὸν κρυφτό, τὸ δαχτυλιδάκι.

Ἐν τῷ μεταξύ ἐμγαλιώναμεν ὅλοι ἡμεῖς ἐγινόμεθα ἀνθρωποὶ σοβαροί, μέλλοντες ἀθληταὶ τοῦ βιωτικοῦ ἀγῶνος, ἡ Λίνα ντεμουαζέλλα περιζήτητος διὰ τὴν καλλονὴν τῆς, τὴν προίκαν τῆς, διὰ τὰ χαρίσματά τῆς.

Μίαν ἡμέραν ὁ Περικλῆς ἦλθε γελαστός καὶ μοῦ εἶπε.

— Εὐρύεις; Πανδρεύομαι.

— Ὅχι δὲ!

— Σὲ βεβαιῶ.

— Καὶ μὲ πόταν, ἐν ἐπιτρέπετε;

— Μὲ τὴν Λίναν.

— Τί μοῦ λές; Ὡστε ἐπρόλαβες. . .

— Γιατί; Τὴν εἶχες καὶ σὺ στὸ μάτι;

— Ἀκριβῶς ὄχι. ἀλλ' ἂν δὲν τὴν ἐπερνες σὺ, εἶναι πολὺ πιθανὸν νὰ τὴν ἐπερνα ἐγώ.

— Διάβολε. Λυποῦμαι ποῦ δὲν μπορῶ νὰ ὑποχωρήσω. Εἶναι ἀργά.

— Τὴν ἀγαπᾷς λοιπόν;

— Δὲν εἶμαι βέβαιος ἀκόμη. Ἀλλὰ μὲ τραβᾷ, μοῦ ἀρέσει, καὶ ἔχω προαισθημα ὅτι σιγὰ σιγὰ θὰ τὴν ἀγαπήσω μέχρι τρέλλας.

— Θὰ ἔχῃς πολὺ δίκαιον. Ἡ Λίνα εἶναι θαυμάσιον κορίτσι.

Ἐννοεῖται ὅτι οἱ γάμοι ἔγιναν ὅσον τὸ δυνατόν ταχύτερον καὶ ὁ ἔρωσ τὸν ὅποιον προησθάνετο ὁ Περικλῆς ἐπῆλθε ραγδαίως.



Ἀπὸ τὴν ἐπομένῃν τοῦ γάμου ἤμην ὁ τακτικώτερος ἐπισκέπτης τοῦ σπητιοῦ. Ὁ Περικλῆς εἰργάζετο μόνον τὸ πρωὶ, ἐγὼ μόνον τὸ ἀπόγευμα.

Τὸ πρωὶ ἐπερνοῦσα ἀπὸ τὸ σπῆτι του καὶ ἂν δὲν ἦτο αὐτὸς ἐκεῖ διὰ νὰ πάρω τὴν μαστίχην μου.

Τὸ βράδυ συνηνητώμεθα τακτικώτατα καὶ οἱ τρεῖς εἰς τὸ μικρὸν κομψότατον σαλονάκι καὶ ἐπερνοῦσαμε τρεῖς ὥρας μοιραπμένας εἰς κουβεντίτσαν, μουσικὴν καὶ μάους.

Κάποτε μᾶς ἤρχοντο καὶ ἄλλοι. Καὶ τότε χωρὶς νὰ μεταβληθῇ τὸ πρόγραμμα, ἀπλῶς πύρυνετο ἡ ἐκτέλεσις. Κάποτε ἐμέναμεν ἐντελῶς μόνοι.

Καὶ τότε ἐμέναμεν ὅλοι σύμφωνοι ὅτι εἴμεθα ἀκόμη καλλίτερα.

— Σὲ βεβαιῶ ὁ κόσμος μοῦ φέρνει πλῆξιν.

Ἐννοεῖται ὅτι ἡ κακαὶς γλώσσαις εἶχον πρὸ πολλοῦ τροχισθῆ.

— Πῶς ὁ Νίκος τακτικώτατος εἰς τὸ σπῆτι τῆς Λίνας;

— Πρωὶ καὶ βράδυ, κυρά μου, πρωὶ καὶ βράδυ.

— Μὰ γνωρίζονται, λέει, ἀπὸ μικροί.

— Καὶ τί μὲ αὐτό; Ὑπάρχει γνωριμία καὶ φιλία μεταξύ μπαρουτιοῦ καὶ φωτιᾶς;

Αὐταὶ αἱ διαδόσεις ἐφθασαν εἰς τὰ αὐτιά μου ἀπὸ τὴν ἀδιακρισίαν ἐνὸς φίλου καὶ μὲ ἐπίκραναν πολὺ. Σκέψου νὰ διασύρεται ἀδίκως τὸ ὄνομα μᾶς γυναικός, ἐντελῶς ἀγνῆς καὶ ἀθῆς.

Καὶ ἀπεφάσισα νὰ διακόψω τὰς ἐπισκέψεις μου.

Ἀκριβῶς ὅμως τὴν δευτέραν ἡμέραν ὅταν εἶχα ἀρχίσῃ νὰ σπείτωμαι ὅτι πολὺ μεγάλη θυσία εἰς τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ κακοῦ καὶ ἀχρείου κόσμου ἦτον αὐτή, καὶ ὅτι εἶχα ἐντελῶς ἐκτροχιασθῆ ἀπὸ τὰς συνήθειάς μου διὰ νὰ κάμω τὸ κέρι ὀλίγων κακοήθων, ἦλθεν ἔξω φρενῶν ὁ Περικλῆς εἰς τὸ σπῆτι μου.

— Ζῆς ἀκόμη; Μοῦ εἶπεν ἀγρίως.

— Καθὼς βλέπεις.

— Καὶ ζῆς χωρὶς νὰ ἔρχεσαι στὸ σπῆτι μου;

Τοῦ διηγῆθαι τοὺς λόγους διὰ τοὺς ὁποίους ἐπέβαλα εἰς τὸν ἑαυτὸν μου αὐτὴν τὴν ἀποχὴν.

Ἐκεῖνος ἐγέλασε.

— Δὲν τοὺς ἀφήνῃς νὰ λένε. Βράσε τοὺς καὶ πέταξε τὸ ζουμί τοὺς.

Καὶ μετὰ δέκα λεπτὰ εἴμεθα ὅλοι συγκεντρωμένοι εἰς τὸ μικρὸν τραπέζακι τοῦ ὁποίου τὸ τραπεζομάνδουλον εἶχε κεντήσῃ ἡ Λίνα καὶ τὸ ὅποιον κατηύγαζεν ἀπλῆτως ὁ ἠλεκτρικὸς λαμπτήρ.

Ὁ Περικλῆς διηγῆθη εἰς τὴν Λίναν τὴν ἱστορίαν τῆς ἀπουσίας μου.

— Κρίμα, εἶπεν ἡ σύζυγος τοῦ φίλου μου, κρίμα ποῦ σὲ ἔπερνα γιὰ ἐξυπνον ἀνθρώπον.

— Καὶ ποῦ νὰ ἤξευραν, Λίνα, ὅτι ἂν δὲν ἐπρόφθαινα νὰ σὲ πάρω ἐγὼ θὰ σὲ ἔπερνε ὁ Νίκος.

- Ἀλήθεια ;
 — Μοῦ τὸ εἶπεν ὁ ἴδιος.
 — Ἀκόμη τὸ ἐνθυμείσαι ; Εἶπα προσπαθῶν νὰ τρέψω ἄλλοῦ τὴν ὀμλίαν.



- Ἦν με ἤθελε λοιπὸν τόσον ἔξαφνα καὶ τόσον ἀποτόμως ἡ Λίνα ;
 Ἦσπευσα νὰ ἐνδυθῶ καὶ μετὰ δέκα λεπτά ἤμην εἰς τὸ σπῆτι της.
 Μὲ ἐπερίμενε εἰς τὴν θύραν καὶ ἤνοιξε μόνη της.
 Εἰς τὰ μεγάλα μαῦρα μάτια της εἶχε ζωγραφισθεῖ μία ἀπερίγραπτος ἀγωνία. Τὰ πλούσια μαῦρα μαλλιά της εἶχαν ἐκφύγει ἀπὸ τὰ δεσμά των καὶ ἕνας πλόκαμος κατήρχετο ἀμελῶς εἰς τὸν ἕνα ὦμον.
 Τὰ χέρια της, καθὼς ὄθησε τὴν θύραν νὰ κλείσῃ, τὴν ἐσπρωξάν με τὴν νευρικὴν ταραχὴν, ὥστε ἡ θύρα ἐκλόνησεν ὀλόκληρον τὸ σπῆτι.
 Ὡς καὶ ἡ καρφίτσα μὲ τὴν ὁποίαν εἶχεν εἰς τὸ στήθος ἀναρτήσει τὸ ὠρολόγιόν της ἐκρέματο ἀπὸ τὸ ἐν μέρος χωρὶς τὸ ὠρολόγιον.
 — Γιατί ἤργησες τόσον ; Ἦκρυγῆσαι μᾶλλον θυμωμένη, μόλις μὲ εἶδε. Γιατί ἤργησες ἐνῶ σοῦ ἔγραφα νὰ σπεύσῃς ;
 — Σὲ βεβαίως δὲν ἤργησα διόλου. Ἀλλὰ δὲν σὲ ἀναγνωρίζω. Τί ἔπαθες ; Τί τρέχει ἐπὶ τέλους ;
 — Ὅχι, ἐδῶ μοῦ εἶπε. Ὅχι ἐμπρὸς εἰς τοὺς ὑπηρετάς. Ἦλα μίσα. Πρέπει νὰ ἤμεθα μόνοι. Ὡ ! Ἦναι φοβερόν.
 — Μὰ ποῖον εἶναι αὐτὸ τὸ φοβερόν ἐπὶ τέλους.
 Ἦν ἠκολούθησα μηχανικῶς. Μὲ ἔσυρε βιαίως ἀπὸ τὴν χεῖρα, ἀνήλθον εἰς τὸ ἐπάνω πάτωμα καὶ ἐφύλαξα μὲν ἐμπρὸς εἰς τὸν κοιτῶνα της.
 — Στάσου Λίνα, τῆς εἶπαν φαίνεται ὅτι δὲν εἶσαι εἰς τὰ καλά σου.
 Ἦσκέφθης τὰς συνεπείας αὐτοῦ ποῦ κάμνεις ;
 — Δὲν ἔχω νὰ δώσω λόγον εἰς κανένα τί κάμνω.
 — Μὰ ἐν ἤρχετο ὁ Περικλῆς θὰ εἶχε κάθε δίκαιον νὰ βάλῃ κακὸν εἰς τὸν νοῦν του.
 Ἦ Λίνα ἐκάγχασε.
 — Ὁ Περικλῆς ; Ἦν πρῶτοις, κύριε φίλε του, δὲν θὰ ἔλθῃ.
 — Ἄ ! Πῶς τὸ ξεύρεις ;
 — Τὸ ξεύρω. Καὶ ἐν ἔλθῃ ὅμως αὐτὸν τὸν λογαριάζω λιγώτερον ἀπὸ ὅλους τοὺς ἄλλους.
 Ἦν ἐκύτταξα κατάπληκτος. Λοιπὸν ὁ Περικλῆς ἦτο ἡ αἰτία τῆς ἀγρίας ὀργῆς της. Ἀλλὰ τί εἶχε κάμῃ ἐπὶ τέλους αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος καὶ δυσχερῆσθῃ ἡ γυναῖκα του εἰς τέτοιον βαθμόν ;

Εἶχα μὲν ἤδη εἰσελθῆ εἰς τὸ δωμάτιόν της καὶ χωρὶς νὰ τὴν ἐνοήσω εὐρέθην καθισμένος ἐπάνω εἰς μικρὸν ἀνάκλιτρον, ἐνῶ ἐκείνη ἐστάθη ὀρθία πρὸ ἐμοῦ.

- Λοιπὸν ;
 — Λοιπὸν, ὁ κύριος Περικλῆς ὁ στενός σου φίλος, ὁ παιδικός σου σύντροφος, ὁ ἄνδρας μου, μὲ ἀπατᾷ.

— Ὡ !

Καὶ δὲν ἠδυνήθην νὰ συγκρατήσω ἕνα μειδιάμα. Αὐτὴ ἡ ἀνακάλυψις τῆς Λίνας μοῦ ἐφάνη ἀστεία. Ὁ Περικλῆς οὐδέποτε κατώρθωσε νὰ ἦναι πρότυπον συζύγου. Νυμφευθεὶς πολὺ νέος, μὴ προφθασας νὰ χορτάσῃ τὸν κόσμον, εὐμορφος ἀκόμη, ζωηρότατος, περιζήτητος διὰ τὴν ὠραιότητα του καὶ τὴν εὐφυΐαν του, συχνὰ παρεστράτει καὶ ἡ γυναῖκα του ὄχι σπανίως ἔλαθε γινῶσιν τῶν παρεκτροπῶν του αὐτῶν.

Τώρα λοιπὸν μόνον εἶχεν ἀνακαλύψῃ ἡ Λίνα ὅτι ὁ σύζυγός της δὲν εἶναι ὁ πιστότερος τῶν συζύγων ;

- Μάλιστα, κύριε, ἐξηκολούθησεν ἡ Λίνα. Ἦξεύρω διατὶ μειδιάς. Ἦξεύρω πολὺ καλά ὁ Περικλῆς, εἶναι ἄνθρωπος τοῦ κόσμου, ἄνθρωπος ὁ ὁποῖος ἀγαπᾷ τὴν γυναῖκα του ἀλλὰ καὶ τὰς ἄλλας γυναίκας, τὸν ἐσυγχώρησα ὁμοῦ πάντοτε διότι τὰ αἰσθηματὰ του τὰ εὕριστα ἐπιπόλαια, περαστικά. Κᾶποτε ἔφθασεν εἰς τὰ χέρια μου ἡ ἐπιστολὴ μίς ἠθοποιῶ ἡ ὁποία τοῦ παρεπονείτο ὅτι δὲν ἐπῆγεν εἰς τὴν συνέντευξιν τὴν ὁποίαν αὐτὴ τοῦ εἶχε δώσει. Ἦ ἐπιστολὴ ἐκείνη ἀντὶ νὰ μὲ δυσχερῆσῃ μὲ πύχαριστησεν. Ἦσκέφθη δὲν ὅσας καὶ ἐν ἦσαν αἱ σχέσεις των βεβαίως δὲν τὸν εἶχε κυριεύσῃ γυναῖκα εἰς τὴν συνέντευξιν τῆς ὁποίας δὲν ἐπήγαγεν.

— Πολὺ λογικά !

— Βεβαίως. Ἦπειτα μίαν ἡμέραν ποῦ εἶμεθα μαζῇ εἰς τὴν Κηφισίαν μίαν ἄλλη πολὺ εὐμορφὴ κυρία—τὴν ξεύρεις, γι' αὐτὸ δὲν σοῦ τὴν λέγω— ἐπέρασεν ἀπὸ κοντὰ μας καὶ τὸν εἶπε ζῶν ! Πάλιν δὲν ἐθύμωσα διότι ἐσκέφθη δὲν διὰ νὰ ἦναι θυμωμένη μαζῇ του, θὰ εἶχαν προσηγουμένως σχέσεις καὶ τώρα δὲν τὴν κυττάζει, διότι θὰ ἤυρεν ἄλλην. Τώρα ὁμοῦ . . .

— Ἄ !

- Τώρα ἀγαπᾷ μὲ τὰ σωστά του. Ἦναι τρελλός ἀπὸ τὸν ἔρωτα.
 — Μὰ πῶς τὸ ἀνεκάλυψες ;
 — Ὅταν ἔφυγες τὸ μεσημέρι, ἦλθε καὶ μοῦ εἶπεν ὅτι δὲν θὰ φᾶν ἐδῶ, διότι ἔχει πολλὴν ἐργασίαν καὶ πρέπει νὰ συναντήσῃ κάποιον. Ἦπάπτευσα ὅτι ὁ ἀναζητούμενος θὰ ἦτο γένους Θηλυκοῦ ἀλλὰ τὸ παρεδέχθη μὲ τὴν συνήθη μου φιλοσοφίαν. Μόλις ἔφυγεν ὁμοῦ ἔρχεται ἕνας

υπηρέτης και τὸν ζητᾷ. Τὸν ἐρωτᾷ τί τὸν θέλει καὶ ἀρνείται νὰ μὴ πῇ, τοῦ λέγει τότε ὅτι εἶναι ἐδῶ καὶ ὅτι ἐπειδὴ πέρνει τὸ μπάνιο τοῦ δὲν ἔμπορεῖ νὰ τὸν ἴδῃ, ἀλλὰ θὰ τὸν εἰδοποιήσω νὰ ὁμιλήσουν ἀπὸ τὴν πόρταν. Ἀρπάζω τότε τὸν Χρῆστο τὸν ὑπηρέτη μας τὸν κλείνω εἰς τὸ γραφεῖον. Ξεύρεις καὶ αὐτὸς μιλεῖ γονδρὰ σὰν τὸν Περικλῆ. Ἡ ὁμοιότης τῆς φωνῆς ἦτο καταπληκτικὴ. Ὁ ὑπηρέτης ἀναγγέλλει ὅτι τὸν ἐστειλεν ἡ κυρία του καὶ ὅτι εἶναι ἀνάγκη νὰ πάῃ ἐκεῖ διότι εἶναι πολὺ ἄρρωστος. Πιάζω τὸν Χρῆστο νὰ τὸν ἐρωτήσῃ ἂν ἔχη κανένα γράμμα καὶ τότε ὁ ξένος ὑπηρέτης χώνει μὲ πολλὰς προφυλάξεις ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὴν χαραμίδα τῆς πόρτας ἓνα γραμματάκι . . .



— Ὠραία! . . .

— Δὲν ἔμπορεῖς νὰ φαντασθῆς τί ἔλεγε τὸ γράμμα ἐκεῖνο! Ὁ ἄνδρας μου τρελλανίεται γι' αὐτὴν τὴν γυναῖκα. Ἐτσεκαρὰ χρόνια διαρκεῖ τώρα ὁ ἔριος των καὶ ἡ Πυτέρπη ὅπως ὑπογράφεται, τοῦ ἔλεγεν ὅτι τὸν περιμένει, ὅτι ὑποφέρει πολὺ καὶ ὅτι ἔχει προσέσημα ὅτι δὲν θὰ ζήσῃ. κατόπιν ὁμῶς ἀμέσως διὰ νὰ τὸν παραγορέσῃ καὶ διὰ νὰ μὴν τὸν τρελλάνη ὅπως ἔγραφε, τοῦ ἔλεγεν ὅτι δὲν ἔχει τίποτε ἀλλ' ὅτι θέλει νὰ τὸν δῇ. Αἱ ἐρωτήσεις τοῦ Χρήστου συνεπλήρωσαν τὰς πληροφορίας μου καὶ τώρα εἶμαι τελείως πεπεισμένη ὅτι ὁ ἄνδρας μου αὐτὴν τὴν φορὰν ἔγαπᾷ μέχρι τρελλας.

— Καὶ τώρα τί σκέπτεσαι νὰ κάμῃς;

— Νὰ ἀγαπήσω τὸν πρῶτον ἄνθρωπον ποῦ θὰ εὕρω ἐμπρός μου, νὰ τρελλαθῶ δι' αὐτόν, νὰ πάρω ὅτι εὕρω ἐδῶ μέσα καὶ νὰ φύγω μαζὶ του.

Καὶ τὰ ἔλεγεν αὐτὰ μὲ μάτια λάμποντα καὶ μὲ χεῖλη φλέγοντα καὶ ὁ θυμὸς καὶ ἡ ἀγκυράκησις προσέθεταν τόσον εἰς τὴν καλλονὴν τῆς, ὥστε ἔξαφνα χωρὶς νὰ τὸ ἐνοήσω, χωρὶς νὰ τὸ θέλω, χωρὶς πρὸ πάντων νὰ προφθῶ νὰ τὸ σκεφθῶ εὐρέθην γονατισμένος ἐμπρός της, καὶ ἀσπαζόμενος τὰ χέρια τῆς.

— ὦ! Λίνα μου διατί νὰ μὴν προφθάσω νὰ σὲ πάρω ἐγώ!



Τὸ ἴδιον ἐκεῖνο βράδυ ἀνεχώρει ἀπὸ τὸν Παιραιᾶ τὸ Φρεῦσσινὸν διὰ τὴν Μασσαλίαν.

Εἰς τὰς πέντε μία λέμβος μᾶς ἔφερεν ἐμὰ καὶ τὴν Λίναν εἰς τὸ βαπόρι καὶ μετὰ μισὴν ὥραν ἐξεπλόμεν ἀπὸ τὸν λιμένα.

Ὅταν τὸ πλοῖον ἐξήρχετο πλέον ἀπὸ τὰ στενὰ τοῦ λιμένος, μία λέμβος ἐθεάθη προχωροῦσα ὀλοταχῶς καὶ ἐντὸς αὐτῆς ὁ Περικλῆς ἀγωνιωδῶς ἐξετάζων τὸ ἀτμόπλοιον.

Ἐκεῖνο ὁμῶς ἔλαθεν ἤδη ταχέως τὸν δρόμον του.

Αὐτὴν τὴν φορὰν εἶχα προλάβει ἐγώ.

(1900)

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Β. ΤΣΟΚΟΠΟΥΛΟΣ



Σ τὸ πηγρὸν ψάλλει ἐπὶ τῶν κλάδων καὶ ἐξυμνεῖ τὰ κάλλη τῆς φύσεως ἐπὶ τοῦ ὀρμηφότου κειομένου, οὕτω καὶ ἡ Ἰταλία ἐπὶ δύο περίπου αἰῶνας ἔγαλλεν ἀνὰ πᾶσαν τὴν Ἑσθλοπην θελκτικὰς μελωδίας συγκινοῦσας πᾶσαν καρδίαν. Αἱ μελωδίαὶ αὗται ἦσαν μὲν μεμορφωμένα ἐπὶ τέλειον καὶ αἰσθητικῶς ὠρμῶν τύπον, ἀλλ' ἐστεροῦντο τοῦ προσόντος ἐκείνου, ἔτιω ζωογονεῖ τὸ μουσικὸν δρᾶμα, ἐστεροῦντο τοῦ ἀρώματος τῆς ἀληθείας, δι' ἧς καὶ μόνης πάντα τ' ἀνθρώπινα ἔργα τελειοποιῶνται, ἐστεροῦντο ἰδιαιζούσης χαρακτηριστικῆς ἐκφράσεως.

Ὅβτω μέγας σκαπανεὺς ἡμέτης καὶ θεμελιώδους μεταῤυθμίσεως ἠπήρξεν ὁ Χριστόφορος Γλοῦκ (Gluck), ἐπανομασθεὶς πατήρ καὶ ἀναμορφωτῆς τοῦ μελοδράματος, διότι οὕτως ἐνεφθάσεν εἰς τὸ μέχρι τοῦδε ὄρατον μὲν ἀλλ' ἄμυγον ὡς ἄγαλμα, Ἰταλικὸν μελοδρᾶμα, ζωὴν καὶ ἀλήθειαν, καὶ ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς Δραματικῆς Μουσικῆς ὁ Γλοῦκ ἀνήκει εἰς τὴν χορείαν τῶν ἀλίγων ἐκλεκτῶν ἀνδρῶν, οὕτως εἶναι ἄξιοι μεγίστων τιμῶν καὶ ἀποθεώσεως ἐπὶ τῆς γῆς.



✽ ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ΓΛΟΥΚ ✽

Ο ΑΝΑΜΟΡΦΩΤΗΣ ΤΟΥ ΜΕΛΟΔΡΑΜΑΤΟΣ





I
ΜΙΣΟΣ

Ω! κι' αν γελῆς με περηφάνεια, ποῦ ἔλο γράφω
Στίχους γιὰ σέ με πόνο·

Ω! κι' αν γελῆς με περηφάνεια, πῶς στὸν τόφο
'Αργά γιὰ σέ σιμόνω·

Ω! κι' αν γελῆς ποῦ δὲ μπορῶ νὰ λησμονήσω
Τῆ φλόγα τῶν ματιῶν σου·

Ω! κι' αν γελῆς, ποῦ δὲ μπορῶ ποτὲ νὰ σήσω
Τῆ λαύρα τῶν φιλιῶν σου,

Γέλα καὶ τώρα, ποῦ ἡ ἀγάπη μου ἐγένη
Μίσος γιὰ σένα μαῦρο,

Καὶ ψάχνω ἀκούρατος στοῦ μίσους τὸ καμίνι
Λόγια-φαρμάκι νάβρω,

Σιγά-σιγά μὲς στὴν καρδιά νὰ σ' τὰ σταλάξω
Βαθειὰ νὰ σὲ πληγόνουν·

Λόγια-φαρμάκι, ποῦ κρυφὰ θὰ σ' τὰ φωνάξω
Σὰν θὰ σὲ σαβανώνουν,

Νὰ σοῦ σπαράξω τὴν φυγή, ποῦ κουρασμένη
Θὰ φεύγῃ ἀπὸ τὸ σῶμα·

Κι' ὅταν στὰ Τάρταρα θὰ φτάσῃ ἀπελπισμένη
Κ' ἐκεῖ νὰ τρέμῃ ἀκόμα.

Γέλα καὶ τώρα, ποῦ χωρὶς νὰ κιτρινίξω,
"Ὅταν ἴδῃς ν' ἀνοίγῃ

Σὲ ξένο ἢ θύρα σου, γέλοιο τρελλὸ θ' ἀρχίζω
Χωρὶς θανάτου ρίγη.

Γέλα καὶ τώρα, ποῦ τὸ μίσός μου σὲ φέρνει
Γυναῖκα ἀπλὴ μπροστὰ μου,

Καὶ ἡ ντροπὴ σκληρὰ τὸ πρόσωπό μου δέρνει
Γιὰ τὸν τρελλὸ ἔρωτά μου.



II
ΘΛΙΜΕΝΑΙΣ ΝΥΧΤΑΙΣ

Ἀπ' τὸν ἔρμο σου ὕπνο μ' ἀγωνία ξυπνᾷς
Καὶ μιὰ λέξι στὸ νοῦ σου γυρῆζει·
Τὴν καρδιά σου ἡ λύπη ραγίζει
Καὶ ἀνήσυχη ἐπάνω στὸ κρεβάτι γυρνᾷς.

Πάντα ἡ λέξι ἐκείνη σὰν μολύβι καυτὸ
Τὴν καρδιά σου βαθεῖα τὴν πληγόνει,
Καὶ θεωρεῖς μιὰ σκιά νὰ σιμόνη
Μὲς στὸ μαῦρο σκοτάδι, ποῦ σὲ ζώνει πηχτό.

Τρεμαπλάνεις τὰ χέρια νὰ τὴ διώξῃς μακριὰ
Μὰ ἔ νοῦς σου ἐμπρός της σαστίζει·
Μὲς στ' αὐτὴ σου μιὰ λέξι σφυρίζει:
« Ἰδανή... » καὶ σὲ φεύγει, κολασμένη γρη῏.

III
ΕΚΔΙΚΗΣΙΣ

Μ' ἔλε τὴ λαύρα κι' αν ἐρθῆς τῆς ψυχοφλέχτρας Φρόνης
Καὶ τὸ κερένιο σῶμά σου τριγύρω μου σκορπίσῃ
Τοῦ πόθου τὸ ἀνατρίχισμα, τῆς σάρκας τὸ μεθύσι,
Γιὰ μένα ὅ,τι εἶσαι ἀληθινὰ καὶ τότε θ' ἀπομείνης·

Ἀπ' τὴ ματιὰ τὴ μόργελη τὸν ἔρωτα κι' αν χύνῃς,
Κι' αν ἡ καρδιά σου λαχταρᾷ καὶ πάλι ν' ἀναστήσῃ
Κάτι, ποῦ ἐπέθανε κρυφὰ, πρὶν τὴ ζωὴ γνωρίσῃ,
Σὺ Πραξιτέλης τοῦ ἔρωτος γιὰ μένα δὲ θὰ γίνῃς.

Βαθειὰ τὸ νοῦ μου σὰν καρφιά, βαθειὰ τροποῦν ἀκόμα
Γιὰ λόγια σου, ποῦ μιὰ νυχτιὰ μὲ γέλοιο φρενιασμένο
Ἀπ' τὴν ἀκόλαστη καρδιά σου ἔφερνες ὡς τὸ στόμα·

Και τώρα, πού τὰ λόγια μου σὲ καίνε σὺν μολύβι,
Στὴ θύρα σου ἀκού χτύπημα ἢ γνώριμό σου ἢ ξένο·
Τὴν ποθητὴ μου ἐκδέκῃσι ὁ κάθε του ἤχος κρύβει.



ΑΠΟ ΤΟΥΣ "ΘΡΗΝΟΥΣ ΤΩΝ ΗΜΕΡΩΝ,"



I

ΝΕΑ ΑΥΓΗ

Ακνή και με τὸ στέφανο
Τοῦ μαρτυρίου τῆς καρδιᾶς στεφανωμένη,
Σὺν πλάσμα κόσμου ἀπέμακρου
Σὲ βλέπω ἔμπρός μου τώρα, ὡ ἑμορφιά θλιμένη.



Ὅλη τὴν πίκρα τοῦ ἔρωτος
Μὲς στὴν ψυχὴ τὰ μάτια σου μοῦ κρυφολένε,
Και κάποια παλιὰ ὄνειρα
Μέσα στὰ βόθρῳ τῆς καρδιᾶς μαζὶ σου κλαίνε.



Κλαίνε μαζὶ σου τὰ ὄνειρα·
Μὰ στὸ πικρὸ χαμόγελο, πού ξεχωρίζει
Ἐξ γλιμνιασμένα γελά σου,
Μές στὴν ψυχὴν ἀγάπης νέα αὐγὴ ροδίζει.



Κ' ἔρχομαι πάλι δίπλα σου,
Ὅ ἑμορφιά θλιμένη, νὰ σοῦ τραγουδήσω
Τὴ φλόγα, πού μὰς ἔκαψε,
Κ' ἕνα πανέμορφο καιρὸ νὰ σοῦ θυμίσω.



II

ΑΙΩΝΙΟΣ ΧΩΡΙΣΜΟΣ

Τώρα, πού στὴ μορφὴ σου ἀγναντεύω
Τῆς νειότης τὸ μυστήριον νὰ λείπη,
Κάποιο παλιὸ μας ὄνειρο γυρεύω,
Κάποια παλιὰ χαρὰ και κάποια λύπη.



Μ' ὄση καρδιὰ μοῦ μένει σὲ λατρεύω
Κι' ἀκούω μὲ χαρὰ τὸ καρδιοχτύπι,
Ποῦ ἀπ' τὸν παλιὸ καιρὸ γιὰ σένα κλέβω·
Μὰ οἱ χτύποι τῆς καρδιᾶς τάφου εἶναι χτύποι.



Τάφου εἶναι χτύποι, πού ξυπνοῦν και δείχνουν
Σκέλεθρα τῆ χαρὰ και τῆ λαγτάρα,
Ποῦ ἡ ματαίς μας γύρω ἄκομα ρίχνουν.



Ποιὸς θάνατος γιὰ πάντα μὰς χωρίζει
Στοῦ κόσμου ἄς μὴ τὸν μάθω τὴν ἀντάρα·
Μὰ τὴν καρδιὰ μου ἡ λύπη τῆ ραγίζει.

(Μήτις, 1999)

ΧΑΪΑΣ Π. ΒΟΥΤΙΕΡΙΑΔΗΣ



✠ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ: Η ΥΓΕΙΑ: ("Έργον Τεχνίτῳ") ✠



ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΚΟΣΜΟΥΣ ΤΩΝ ΟΝΕΙΡΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΧΙΜΑΙΡΩΝ

ΤΟ ΠΡΩΤΟΝ ΟΝΕΙΡΟΝ



M

ΥΣΙΑ εις τὸ δωμάτιον, εις τὴν ἀτμοσφαῖραν τοῦ ὅπου οὗ ὁ γάμος τῆς παρθενικῆς πνοῆς καὶ τῆς ὀσμῆς τοῦ μενεξέ γεννᾷ τὰ μύρα καὶ τὴν εὐωδίαν, κοιμᾶται ἡ κόρη ἢ ἄθρᾶ, ἡ τελειότερα ἐκπροσώπησις τοῦ ὠραίου καὶ τοῦ καλοῦ.

Τὴν κεφαλὴν τῆς ἀνέχει τὸ κεντητὸν προσκέφαλον, τοῦ ὅπου τ' ἄκρα προσηκνύουσιν ὡς νὰ ποθοῦν ν' ἀσπασθοῦν τὰς παρθενικὰς παρειάς.

Τὸ χέρι, μὲ τὰς γραμμὰς τὰς ὅπου θὰ ἐξήλειεν ὁ γλύπτης διὰ τὸ ἔργον τῆς φαντασίας του, ὑποστηρίζει τὴν κεφαλὴν καὶ μεταξύ τῆς παρειᾶς καὶ τῆς παλάμης σχηματίζεται καμπύλη ὡς ἀποτελοῦσα φαλεῖν εἰς τὴν ὅπου κατέφυγεν ἔτιμὸς ἀοράτων φιλημάτων.

Ἄξιον πλαίσιον τοῦ προπίπου ἡ μαύρη καὶ πλουσία κόμη, μιὰ κόμη σκοτεινὴ ἀλλὰ φωτίζουσα τὸ σκότος, διαχύνεται ἐπάνω εἰς τὰ τρίχαπτα τῆς Βαλάνσης, καὶ τὰ βελουδα τοῦ προσκεφαλαίου ὡς νὰ φθονοῦν ἐκεῖ μέσα τῆς τὴν συνέχειάν των.

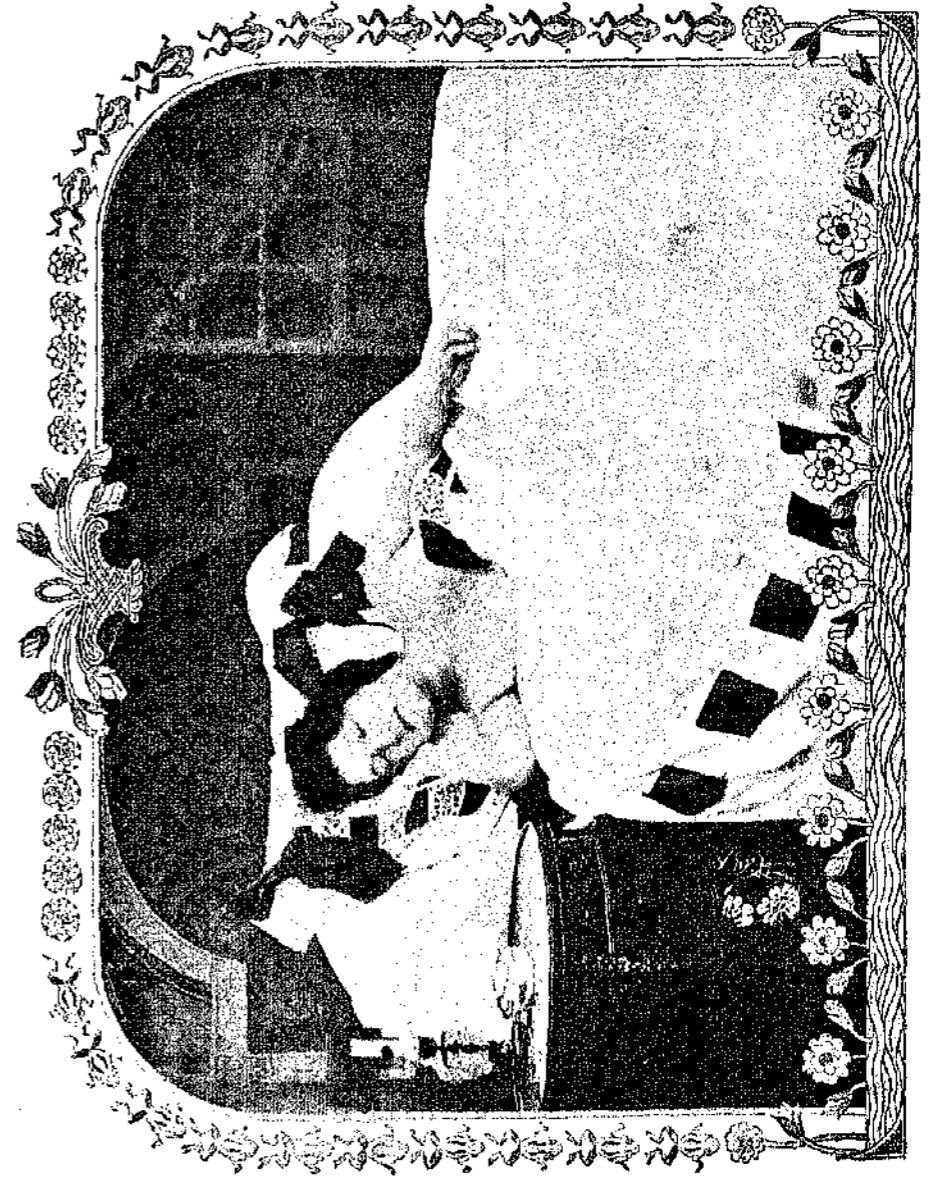
Ἀπὸ τὰ τεχνικὰ φαινόμενα, χίλιοι ὀφθαλμοὶ προβάλλουν, κατασκοπεύοντες τὴν ἀγνὴν καλλονὴν καὶ ἐπιτηροῦντες ὅπως ὁ δράκων τοῦ παραμυθιοῦ τὸν ἀθῶνον ὕπνον.

Ἦρω εἰς τὸ πλαίσιον τῆς ὠραίας κοιμημένης οἱ κάκτοι κρυφομιλοῦν μεταξύ των καὶ ἀνταλλάσσουν τὰς ἐντυπώσεις των, ἐνῶ τὸ ἠλιοτρόπιον τὸ ἐρωτευμένον μὲ τὸν ξανθὸν Ἀπόλλωνα ἀνοίγει κατάπληκτον τὸν ἕνα τοῦ ὀφθαλμοῦ καὶ παρακολουθεῖ περίεργον τὴν μυστικὴν συνδιάλεξιν.

Τὶ νὰ διηγοῦνται ἔρα γὰρ οἱ κάκτοι μεταξύ των, καὶ ποῖαν ἀρμονίαν ἀγνώστου γλώσσης ν' ἀναλύῃ εἰς τὴν εὐωδὴν ψυχὴν του τὸ ἐρωτευμένον ἠλιοτρόπιον;



Τί ἄλλο παρὰ τὸ πρῶτον ὄνειρον τῆς κόρης, τὸ ὄνειρον τὸ γεμῆτον ὑπὸ τὴν ποίησιν τῶν ἀγνώστων πόθων καὶ τὴν λατρείαν τοῦ ἀφράστου



✻ ΤΟ ΠΡΩΤΟΝ ΟΝΕΙΡΟΝ ✻

ιδανικοῦ, τὸ ὄνειρον τὸ ἀντικαταπρὶζον τὸν φανταστικὸν κόσμον καὶ ἀνταναγκοῦν τὴν ὑπερκόσμιον ζωὴν.

*

Ἡ κόρη ὄνειρεύεται!

Εἰς τὸν κόσμον τὸν συγκεκριμένον καὶ ἀκατάρτιστον, εἰς τὸ χάος αὐτὸ τὸ ὁποῖον ἔχει διάρκειαν δευτερολέπτου καὶ ἔκτασιν αἰῶνος, εἰς τὴν σύγχυσιν τοῦ χρόνου καὶ τῶν τόπων, εἰς τὸν ὕπνον τῆς ζωῆς καὶ τὴν ἐγρήγορσιν τῆς ψυχῆς καὶ τῆς φαντασίας, νά! ξεχωρίζεται τῶρα μία ἰδέα καὶ μία φανταστικὴ ἔννοια.

Ἡ κόρη ὄνειρεύεται!

Πρὸ ὀλίγου μόλις καιροῦ τὸν συνήντησεν εἰς τὴν πραγματικὴν ζωὴν, τὸν ἄνθρωπον ὁ ὁποῖος ἐκπροσωπεῖ δι' αὐτὴν τὸν ἰδεώδη τύπον τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ ἀγαθοῦ.

Καὶ τὸν ἐπαναβλέπει τῶρα εἰς τὸ ὄνειρόν της, τελειότερον ἀκόμη ἀφ' ὅ,τι τὸν εἶδε καὶ τὸν ἤκουσε πραγματικῶς πλησίον της.

Ἡ φαντασία τοῦ ὄνειρου τὸν ἐπέρασεν ἀπὸ τὸ πικρὸν τῆς διυλιστήριον καὶ κατὰ μέρος πραγματικότητος ἀπέμεινε καὶ ἀπερρίφθη καὶ παρουσιάζεται τῶρα αὐτὸς ἀκριβῶς ὅπως τὸν ἐπόθει ἡ νεανικὴ τῆς φαντασία.

Εἶναι ἐμπρὸς της ὁ ξανθὸς ποιητής, καὶ οἱ μεγάλοι γαλανοὶ ὀφθαλμοὶ τοῦ ἀντανακλῶνται εἰς τοὺς μαύρους ἰδικούς της, συνεχίζοντες τὸ ἠλεκτρικὸν βεῦμα τὸ ὁποῖον ἐνώνει τὰς καρδίας των.

Τῆς ὀμιλεῖ.

Τῆς εἶχεν ὀμιλήσῃ καὶ εἰς τὴν πραγματικὴν ζωὴν, ὅταν εἰς τὴν γωνίαν μιᾶς μικρᾶς μυροδόλου αἰθούσας, ἐνώπιον ἐνὸς σιγηλοῦ κλειδοκυμβάλου, τὸν ἐγνώρισεν κατὰ πρῶτον. Τότε αἱ φράσεις του ὑπῆρξαν τετριμμένα φράσεις ἀβρότητος, εἰς τὴν πεζότητα τῶν ὁποίων, μία μυστηριώδης εὐγλωττία ὡς νὰ ἤκούετο ληληθότως.

Τῆς εἶχεν ὀμιλήσῃ καὶ τῆς εἶπεν ὅ,τι λέγεται συνήθως εἰς τὴν πρώτην γνωριμίαν, ἐν ἐσπερίδι καθ' ἣν λέγονται τὰ πάντα χωρὶς νὰ λέγεται τίποτε.

Ἀπὸ τὴν συνδιάλεξιν ἐκείνην εἶχε διατηρήσῃ ἡ κόρη τὴν ἁρμονίαν τῆς φωνῆς καὶ τὴν γλυκύτητα τῆς ἐκφράσεως.

Ἐπὶ τὴν στιγμὴν αὐτὴν καμμία φωνὴ δὲν τῆς εἶχε κόμη ἰδιαιτέραν αἰσθῆσιν καὶ εἰς καμμίαν ἁρμονίαν ἄλλην δὲν εἶχεν ἀνακραυθῆ αἰ χορδαὶ τῆς καρδίας της.

Ἐκεῖνο τὸ βράδυ ὅμως καὶ αἱ κοινότεραι λέξεις ὡς νὰ ἐδανείσθησαν ἄλλην μουσικὴν καὶ ἡ πεζότερα φράσις ὡς νὰ προσελάθην ἄλλα χρώματα καὶ ὡς νὰ ἐξωγραφῆθῃ δι' ἄλλου χρωστήρος.

Χωρὶς νὰ τὸ θέλῃ, ἠσθάνθη μίαν φρικίαν εἰς τὴν ψυχὴν καὶ ἐνόησεν αὐτὴ ἡ ἀπειρος καὶ ἀμάθητος κόρη, ὅτι ἡ στιγμὴ ἐκείνη ὑπῆρξε μία ἐπίσημος στιγμὴ τοῦ βίου της.

*

Καὶ ὅταν μετ' ὀλίγον, μόνη εἰς τὸ μικρὸν της δωμάτιον ἠπλώσει τὸ καταπεπονημένον σῶμα εἰς τὴν κλίνην καὶ ἐκλείσει τοὺς ὀφθαλμούς, ἐκεῖνον εἶδε πάλιν πρὸ αὐτῆς.

Καὶ τῆς ὀμιλεῖ τῶρα μίαν γλώσσαν ἁρμονικὴν, τὴν ὁποῖαν δὲν εἶδε σμευε καμμία στενοχωρία καὶ ἡ ὁποία ἐξέφραζε νοήματα καὶ ἐννοίας τὰς ὁποίας ποτὲ ἄλλοτε δὲν εἶχεν ἀκούσει.

Γουπητῆς πρὸ αὐτῆς, μετὰ τὴν χεῖρα της ἐντὸς τῶν χειρῶν του, μετὰ τὸ βλέμμα φλέγον καὶ τὰ χεῖλη τρέμοντα, τῆς ὀμιλεῖ διὰ τὴν ἀγάπην των τὴν παλαιάν—ἀγάπην ὀλίγων ἡρῶν—τὴν ἀγάπην των ἡ ὁποία ὡς νὰ ἀριθμῆται ζωὴν αἰῶνων.

— "ὦ! σ' ἀγαπῶ, τῆς ἔλεγεν. Αἰσθάνομαι ὅτι τίποτε εἰς τὸν κόσμον δὲν θὰ μοῦ κόμη τὴν ἐντύπωσιν τὴν ὁποῖαν μοῦ ἔκαμες σύ. Αἰσθάνομαι ὅτι ἐγεννήθην εἰς τὸν κόσμον μετὰ αὐτὸν τὸν μέγαν καὶ ὑψηλὸν προορισμόν, νὰ σ' ἀγαπήσω, νὰ σοῦ προσφέρω μίαν ζωὴν ἡ ὁποία εἶναι ὅ,τι προχειρότερον εἶχα νὰ δώσω ὑπὲρ τῆς ἀγάπης σου. Ζῶ εἰς τὴν ἀτμοσφαῖραν τὴν ὁποῖαν δημιουργεῖ γύρω μου ἡ ἀναπνοή σου καὶ νομίζω ὅτι δὲν θὰ εὕρισκα τὸν δρόμον τῆς ζωῆς μου ἐν δὲν ἦσαν ὁδηγοὶ μοῦ τὰ ὠραῖά σου μάτια. Ὅταν ἡ καρδιά μου ξηραίνεται ἀπὸ τὴν φλόγα τοῦ κόσμου ἡ ὁποία μαραίνει τ' ἄνθη καὶ πυρπολεῖ τὰ φύλλα, ποθῶ νὰ κλίνω πρὸς τὰ χεῖλη σου διὰ ν' ἀναπνεύσω τὴν δρόσον των, ἀπὸ τὴν δρόσον τὴν ἀθάνατον τὴν ὁποῖαν ἐνεπιστεύθη εἰς αὐτὴν τὴν φωτιάν ἡ φύσις. Ὅταν εἰσορμῶ εἰς τὰ ὠτά μου ἡ πεζότης τοῦ κόσμου, καὶ διυλίζεται δι' αὐτῶν ἡ καρδιά καὶ ἡ σκοφαντία καὶ ἡ καταφορά, ἐπιθυμῶ νὰ σὲ ἀκούω ὀμιλοῦσαν διὰ νὰ με διαπεράσῃ ἡ ἁρμονία τῶν λόγων σου καὶ νὰ εἰσχωρήσῃ ἕως εἰς τὰ βάθη τῆς ψυχῆς μου τὸ μέλος τὸ ὁποῖον ἀποκοιμίζει τοὺς πόρους καὶ βαλσαμώνει τὰς πληγὰς, ὁ τόνος ὁ ὁποῖος ἐνδυναμώνει τὸ θάρρος καὶ ἐμπνέει τὴν καρτερίαν καὶ τὴν ἐλπίδα. ὦ! Εἶσαι δι' ἐμὲ ὁ ἄγγελος ὁ ὁποῖος με σῶζει ἀπὸ τὴν ἀηδίαν καὶ τὴν ἀπογοήτευσιν καὶ μοῦ ἀνοίγει τὰς πύλας ἐνὸς παραδείσου, τοῦ παραδείσου τὸν ὁποῖον ἐφαντάζετο ὁ νοῦς μου καὶ εἶδ' ἡ ψυχὴ μου καὶ ἐπόθει ἡ καρδιά μου. Ἄς ζήσωμεν μαζὺ καὶ θὰ εἶδῃς ὅτι τίποτε δὲν εἶναι ὅ,τι ἐπόθησες ἀπέναντι τῆς εὐτυχίας τὴν ὁποῖαν θὰ δημιουργήσῃ ὀλόγουρά σου ἡ πιστοτέρα ἀφοσίωσις καὶ ἡ βαθυτέρα λατρεία. Ἀγάπησέ με καὶ θ' ἀνορύξω πρὸς χάριν σου ἀκίνητα μεταλλεῖα ἀγάπης καὶ θὰ δανεισθῶ τὴν ἀπειρίαν τοῦ οὐρανοῦ διὰ τὸν ἔρωτά μου καὶ τὸ βάθος τῆς θαλάσσης διὰ τὴν πίστιν μου.

*

Καὶ ἡ κόρη ὄνειρεύεται!

Ἐξακολουθεῖ ὁ νέος νὰ κηλοῖ τὰ ὠτα της διὰ τῆς μαγευτικῆς του γλώσσης, καὶ ἡ ἁρμονία τῶν λόγων του τρυπᾷ τὰ βάθη τῆς ψυχῆς της.

Καθὼς εἶναι ἀκόμη ἐκεῖ γονατιστὸς ἐμπρὸς της ἐκτείνει τῶρα ἐκείνη τὸ χεῖρ της καὶ τοῦ θραυεῖ τὴν κόμην.

Εἰς τὰ μάτια του τὰ γαλανὰ ἀνακαλύπτει τὴν πεποιθῆσιν καὶ τὴν πίστιν καὶ ἡ ἔκφρασις τῆς μορφῆς του τῆς δίδει τὴν ἐλπίδα ὅτι πραγματικῶς ὅσα ἤκουσε πρὸ ὀλίγου ἦτο τὸ ἐπίσημον συμβόλαιον τῆς ἀγάπης των.

Εὕρισκεται πάλιν εἰς τὴν γωνίαν τῆς μικρᾶς μυροδόλου αἰθούσας ὅπου τὸν ἐγνώρισεν τὸ ἴδιον ἐκεῖνο ἐσπέρας.